ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 3 september 2011

REPORTAGE
5
Streven naar zelfvoorziening

LITERATUUR
7
Terug tot Tovar (12)

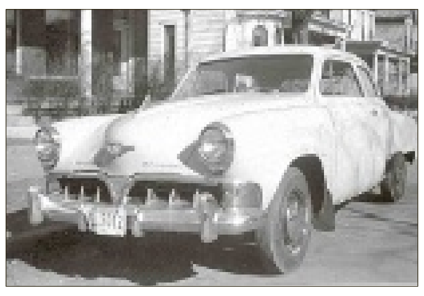

REPORTAGE
10
Curaçaose passie in Limburgs dorp

Randolph Ricardo van Rancho El Sobrino:

'Werken vanuit gevoel en ingeving'

Wie een rondje Westpunt rijdt komt, als bijna vanzelf, langs een klein, maar opvallend hotel: Rancho el Sobrino. De warme uitstraling nodigt je uit om te stoppen en eens te kijken wat deze leuke locatie te bieden heeft. En dat is veel. Eenmaal in het restaurant, kijk je je ogen uit. Een oeroud, eikenhouten bed dat in het midden boven een oude Fiat 500 hangt. Een oud leren rijzadel en snuisterijen. Je zou je toch bijna afvragen wie de eigenaar is en hoe dit kleurrijke geheel tot stand is gekomen. Tijd om iets bijzonders te ervaren, dus. Want eerlijk is eerlijk, dit kom je niet vaak tegen.

Tekst: Marja Berk Foto's: Ken Wong en Archief

'De peetvader van Banda Abao. Een eenvoudige jongen uit de vissersdynastie van Westpunt. Een timmerman die zichzelf verbouwt tot aannemer. Een succesvolle ondernemer met zijn eigen imperium. De onvermoeibare workaholic met een schijnbaar onuitputtelijke levenskracht. Een oude geest herboren voor de toekomst'

Het zijn mooie woorden in een klein fragment uit een boek, dat handelt over Rancho el Sobrino en haar eigenaar, Randolph Ricardo. Het boek is gedrukt in een oplage van maar liefst vier exemplaren. Voor zichzelf en een paar om weg te geven. Hij is vijfenvijftig, geboren en getogen op Westpunt.

Het achtergrondverhaal van zijn unieke restaurantje is op zijn minst markant te noemen en op de vraag wanneer hij is begonnen steekt hij enthousiast van wal. "Ik ben van huis uit geen horecaman. Mijn vader was timmerman en mijn moeder verkocht vis. Ik ging naar de lts in Barber en deed voor iedereen klusjes. Thuis, voor vrienden, noem maar op." Hij bleek twee creatieve rechterhanden te hebben. In zijn jeugd was hij de schaduw van zijn vader en werd daardoor een uitstekend timmerman. "Maar mensen begonnen mij te bellen of ik klusjes kon doen." De vraag werd steeds groter en Ricardo groeide uit tot aannemer. Hij bouwde steeds meer huizen, vertrekt op enig moment naar Sint Maarten en groeit met zijn bedrijf verder uit. Ricardo is zichtbaar trots op wat hij daar bereikte.

Maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan en Ricardo keert terug naar Curaçao. Uitdagende werkopdrachten en de hang naar zijn familie en het eiland gaven de doorslag Sint Maarten te verlaten. "Bij terugkeer kreeg ik van mijn oom Dany een stuk land en ik deed hetzelfde als wat mijn grootvader vroeger met het land deed. Ik plantte er groenten en hield er geiten."
Maar Ricardo staat niet stil en in combinatie met een gezond geloof in zichzelf en God, bedenkt hij wat hij met het land zou kunnen doen. "Eigenlijk heb ik het allemaal niet zo bewust bedacht. Ik krijg ingevingen en volg mijn gevoel. Het is nooit een vooropgezet, keurig uitgewerkt plan waar ik mee werk. Ik zie mogelijkheden, bereken mijn kansen en ga ermee aan de slag. Zo werkt het een beetje." Dat blijkt, want op een dag, het was in 1995, kreeg hij een ingeving. "Ik noem het zelf een door God gezonden ingeving." Hij maakt een plek van het land schoon en gebruikt het om met vrienden en familie in het weekend samen te komen. Er wordt onder de schaduw van oude bomen van gedachte gewisseld en gemijmerd. Er worden stoofpotten gekookt van hetgeen zijn land te bieden had en dat was niet weinig. Er groeit pinda, bonen, oker, pompoen, komkommer en nog veel meer. Het was een formidabele tijd. De zondagse samenkomst trekt steeds meer bekijks. Niet alleen van lokale mensen, maar zeker ook van toeristen. Er wordt een hapje meegeproefd en wat gebabbeld. "Eigenlijk is het zo begonnen", vertelt

Randolph Ricardo

hij. "Daar, op die zon doorstoofde zondagse middagen. De plek werd steeds bekender en ik begon water en limonade mee te nemen. Er werd op die plek onder de bomen door steeds meer mensen gepraat, gelachen, gegeten en gedronken. Ik kreeg een idee. Toen ik op Sint Maarten woonde moest ik elke maand naar de Verenigde Staten om materiaal in te kopen. Ik kocht een trailer om daar elke maand in te kunnen overnachten. Maar toen ik van Sint Maarten terugkwam, stond dat ding nog steeds in Miami niets te doen. Dus die heb ik naar Curaçao gehaald en onder de oude bomen op mijn terrein geplaatst. Maar elektriciteit had ik er natuurlijk niet in. Ik besloot er een kleine palapa naast te bouwen, zodat we daar konden zitten."
Toen Ricardo op zijn land al ruimschoots was begonnen met het bouwen van drie woonhuizen, stond die trailer er overigens nog steeds.

De aanloop werd zo groot dat het hem begon te dagen. Een restaurantje beginnen, dat was het. Er werd tenslotte al volop gekookt of geit op de barbecue gegooid, dus het was maar een kleine stap verder. Hij bouwde met eigen handen zijn Rancho el Sobrino op. Op 26 februari 1998 opende hij zijn zaak en maakte slim gebruik van de zonsverduistering die zich die dag zou openbaren. "Vanaf Wespunt was het natuurlijk een magnifiek gezicht, dus het was hartstikke druk!" lacht hij. "Maar dat was niet de enige reden hoor", vervolgt hij wat ernstiger. "Ik wilde dit ook als eerbetoon aan de geest van geloof, harmonie en wijsheid van de oude mensen die wonen en werken tussen Kenepa en Westpunt." Het restaurantidee bleek een gouden greep. Vanaf dat eerste moment zat het restaurantje elk weekend vol.

Zijn timmercreativiteit laat hem niet in de steek, hij houdt van verzinnen, ontwerpen en eigenhandig maken. "Ik verzin steeds iets anders. Dan heb ik weer een ideetje en dan hmm, begint het een beetje te borrelen en dan ga ik het maken, weet je. Ik ben nu ook weer aan het verbouwen."
In de rondte kijkend in zijn kantoor, zie je wat hij bedoelt. Zijn kantoor is een mengeling van authentieke folklore met bureau en desktop. Prachtige oude familiefoto's prijken aan de wand. Het plafond bestaat uit het schuine dak van een kunukuhuisje en op de muur zijn grote cactussen geschilderd. Het ziet er indrukwekkend uit. "Ik voel me hier prettig bij", legt hij uit. "Ik voel me niet lekker in een strak kantoor. Dit is een heerlijke ruimte, ik werk er goed in."

Volgens Randolph Ricardo denkt hij nergens over na, als het op zaken aankomt. "Alles gaat vanzelf hoor." Maar hoe zit het dan met het feit dat Rancho el Sobrino werd uitgebreid naar een klein hotel? "Kwam vanzelf. Kijk, ik kreeg steeds meer de vraag of mensen konden blijven slapen. Dan ga je toch nadenken? Het gaat ook niet snel, je breidt zoiets heel langzaam uit. Soms bij het wakker worden weet ik exact wat ik moet doen. Het zijn de ingevingen die mij leiden." Toch kan Ricardo op enig denkwerk betrapt worden. Regelmatig vliegt hij overzee om de Rancho te promoten. De vakantiebeurs in Utrecht wordt elk jaar bezocht en ook Düsseldorf is regelmatig zijn bestemming. "Dat doe ik, omdat ik het door de week echt van de toeristen moet hebben. Lokale mensen komen eigenlijk alleen in het weekend. Zij komen op vrijdagmiddag en gaan zondag weer weg. Maar die reizen werpen vruchten af. Het loopt uitstekend." Dat is niet in de laatste plaats te danken aan zijn contacten met veel reisorganisaties waarmee hij contracten afsluit.

Bij wat diepere navraag blijkt dat hij een workaholic was en soms nog kan zijn. In het hoofd van Ricardo bruist en borrelt het en dat moet eruit! Volgens zijn zeggen is werken liefde. "Dat vele werken werd me soms niet in dank afgenomen door mijn gezin, maar ik houd enorm van mijn werk." Samen met zijn vrouw en vier kinderen heeft hij een manier gevonden om meer tijd samen door te brengen. De omslag heeft hem wel wat moeite gekost. "We gaan nu elk jaar met het hele gezin minimaal 3 weken met vakantie." Aan zijn gezicht te zien, bevalt dat uitstekend.

De eigenaar van Rancho el Sobrino heeft ook een geheel andere kant, die gezien het voorgaande wellicht al naar voren kwam. Hij vaart blind op zijn spiritualiteit en voelt een sterke verbintenis met Tachi Wawoe, zijn grootvader. Een citaat uit zijn boek:

'Ik ben zijn incarnatie, hij is mijn inspiratie, ik voel hem met elke stap die ik zet en elke beslissing die ik neem. Hij was mede-eigenaar van het land waar dit hotel op gebouwd is, samen met mijn grootvader van moeders kant, Emilio Paulo. Emilio werd op latere leeftijd blind, maar stond elke ochtend op en ging naar het strand van Westpunt om de vissersnetten te repareren, ondanks zijn handicap. Die enorme discipline en zijn verantwoordelijkheidsgevoel voor de familie zijn het fundament van mijn levensfilosofie'

Mede door de opvoeding van zijn moeder, die hem onder meer leerde koken en wassen, groeide hij zelfstandig en onafhankelijk op. Dat maakte hem tot wat hij nu is. Succesvol.

Hij werkt zelf nog steeds hard in zijn zaak. "Personeel?" zegt hij, "ach, het is moeilijk personeel te krijgen. Ik zit op Westpunt en personeel zit natuurlijk niet op zo'n dagelijkse rit te wachten, ondanks dat ze over een appartement kunnen beschikken. Soms neem ik wel iemand aan, maar dat duurt meestal kort en dan zijn ze weer weg." Hij maalt er niet om. "Ik ga nog elke dag met veel plezier naar mijn werk, dat neemt niemand me af."

Ricardo is een aimabele man. Het is dan ook niet voor niets dat hij in 2007 werd uitgeroepen tot Baluarte: de grootste steunpaal voor Westpunt. Deze uitverkiezing wordt jaarlijks gehouden en er wordt gekeken naar mensen die het meeste voor 'hun' wijk hebben betekend. Ook kreeg hij een certificaat van 'Dia di Banda Abao 2007' voor zijn grote betrokkenheid bij dit deel van het eiland.

Zijn toekomstvisie voor het bedrijf is eenvoudig: gewoon lekker zo doorgaan. Feitelijk was het ook een overbodige vraag. Randolph Ricardo werkt niet vanuit een visie. Randolph Ricardo werkt vanuit gevoel en ingevingen. En dat blijkt uitstekend te werken.

ÑAPA 2011
Nr. 29

Projecten

Op Curaçao hebben zich de afgelopen decennia nogal wat telers onledig gehouden met projecten om de tuin- en landbouw van de grond te tillen. Bijvoorbeeld schaduwkassen met tomaten bij Daniel en vrij recent het grote maar mislukte kassenproject op Westpunt waar in gekoelde kassen aardbeien en sla zouden worden geproduceerd. Hoe is de stand van zaken momenteel? Medewerkster Judice Ledeboer zocht het uit en sprak met deskundigen van land- en tuinbouworganisatie Soltuna. Haar reportage leest u op pagina 5.

Pagina 7 is gereserveerd voor de feuilleton 'Terug tot Tovar' van eindredacteur Hans Vaders. De twaalfde aflevering alweer en het einde nadert met rasse schreden. De laatste episode kunt u over twee weken lezen.

De Curaçaose passie voor eten is zelfs doorgedrongen in het kleine Limburgse dorp Heel. Aldaar streek enige jaren geleden kok Archi Thodé neer en begon na enige 'aanloopproblemen' een restaurant. Dat loopt nu als een trein. Op pagina 10 een reportage van Belinda Devid over geitenvlees, pastechi's en stobá in het bronsgroen eikenhout.

Op het BBplein op pagina 11 biedt Shakti Aroena Lakhi weer stof tot nadenken. Zo zouden jongeren uit achterstandswijken moeten leren in zichzelf en op anderen te vertrouwen. Om te kunnen samenwerken, uitdagingen aan te gaan en vertrouwen in anderen te krijgen worden in Rio de Janeiro jongeren uitgenodigd om in het circus 'Creser e Viver' (groeien en leven) allerlei kunsten te leren zoals jongleren, acrobatiek, clouwnerie, vuurspuwen en trapezelopen om vervolgens te mogen optreden in het circus. Doet enigszins denken aan Curaçaose initiatieven op dit gebied. In ieder geval, het houdt jongeren van de straat.

Prettig weekend,
De redactie

Colofon

BLADMANAGER
Karin Wooning
EINDREDACTEUR
Hans Vaders
ADVERTENTIES
Marloes Tak
VORMGEVING
Wendela Ataliede
Stephanie Heyer
Aan deze Ñapa werkten mee:
Marja Berk
Simone de Brabander
Marius Bremmer
Monique Casimiri
Jorge Curiel
Belinda Devid
Verele Ghering
Hans de Haan
Margot Hack
Bob Harms
Lisette Keus
Shakti Aroena Lakhi
Judice Ledeboer
Jan de Ruijter
Esther Schasfort
Hans Vaders
May Voges
Ken Wong
Karin Wooning
Ñapa is een publicatie van:
Uitgeverij Amigoe NV
Scherpenheuvel z/n
Curaçao
Tips voor de redactie?
Bel 736-9050
Email napa@amigoe.com
Adverteren?
Bel Marloes Tak
736-9050 / 516-7377
advertentienapa@amigoe.com

'TEDx voor visionairs'

Hun missie: het verspreiden van ideeën. Hun overtuiging: attitudes, leven en uiteindelijk de wereld veranderen door de kracht van ideeën. Wiens ideeën? Uw ideeën. TEDx wil van u horen. TEDx komt eind dit jaar 'live' op Curaçao.

Tekst: Judice Ledeboer Foto: Ken Wong

Initiator van TEDx Curaçao is Jacob Gelt Dekker en de trekker/voorzitter van het evenement is Dennis Jilesen. Samen met Antonio de Jesus (vice-voorzitter), Alexander Issings (secretaris), Michael Verbaant (penningmeester), Sinuhé Oomen (sprekerscommissie) en Maurice Adriaens, die het team met raad en daad bijstaat, is de voorzitter volop bezig met de voorbereidingen voor dit eerste TEDx Curaçao-evenement, waar nationale en internationale gasten zullen spreken. Er komen een paar keyspeakers naar het eiland, maar helaas kan de organisatie nog geen namen geven. "Er zijn mensen bij die bekend zijn om hun ideeën, visies en expertise en die hebben een volle agenda. We zijn afhankelijk van de data dat zij kunnen komen", aldus Verbaant. De organisatie heeft het over 1 december, maar zeker is dat nog niet. In de komende tijd zal meer definitieve informatie beschikbaar komen.

Het concept van TEDx begon in 1984 als een conferentie van mensen uit drie werelden: Technologie (T), Entertainment (E) en Design (D). Sindsdien is het toepassingsgebied steeds breder geworden en werd TEDx in 1996 in Amerika in de vorm van een stichting opgericht door Chris Anderson, toentertijd uitgever van tijdschriften. Het doel van de stichting is het bevorderen en verspreiden van goede ideeën en dat doet de stichting door een platform te bieden voor slimme werelddenkers, visionairs en inspirerende mensen, die over hun idee vertellen aan het grote publiek. Zo krijgen miljoenen mensen een beter begrip inzake de problemen waar de wereld mee te maken heeft en zo kan er een verlangen ontstaan om mee te helpen aan het creëren van een betere toekomst. De kern van dit streven is het geloof dat er geen grotere kracht voor het veranderen van de wereld is dan een krachtig idee.

Een idee kan worden gecreëerd uit het niets, een idee weegt niets, het kan worden overgedragen over de hele wereld met de snelheid van het licht en dat kost vrijwel niets. Een idee kan de visie van de wereld hervormen, het kan het gedrag van een persoon drastisch veranderen en goede ideeën kunnen een buitengewone impact hebben. Issings, Verbaant en Oomen bevestigen dat met veel enthousiasme. Zij zijn al jaren 'friends' van TEDx en toen zij hoorden dat er nu ook op Curaçao een TEDx-evenement georganiseerd zou worden, twijfelden ze geen moment om dit mee te helpen organiseren.

Het evenement vindt plaats in de museumtuin van Kura Hulanda in Otrobanda. Er zal een aantal keyspeakers zijn en diverse lokale sprekers. Verbaant: "We hebben gezocht naar sprekers die praten over thema's die bij Curaçao passen, maar als er mensen zijn die een goed idee willen delen dat niets met het eiland te maken heeft is dat ook goed, zolang het idee 'worth spread' is'." De organisatie nodigt bij deze iedereen, die vindt dat hij een goed idee heeft, uit om zich op te geven. Er wordt dan gekeken of het idee 'worth spread' is en er wordt ook geselecteerd op de wijze van presenteren. "Het is belangrijk dat de spreker de zaal kan inspireren, want anders komt het idee niet over", legt Verbaant uit.

Via het internet, websites en facebook is TEDx 24 uur per dag, wereldwijd in de lucht en zijn er wereldwijd, op alle continenten ieder jaar allerlei TEDx-evenementen. Van twee evenementen bij de start in maart 2009 naar 1579 in maart 2011. Het concept wordt dan ook als zeer succesvol gezien.

Licentie
Om het merk TEDx te bewaken, wordt er een licentie afgegeven aan een organiserende partij en moet de organisatie aan diverse voorwaarden voldoen. Zo moet de organisatie een geldig rechtspersoon zijn en afgelopen week is dan ook een stichting opgericht. Een andere voorwaarde is dat het decor waar de sprekers staan om hun verhaal te doen, eenvoudig moet zijn, zodat alle aandacht naar de spreker gaat. En ook de spreektijd is bepaald. Elke spreker krijgt tussen de zeven en veertien minuten de tijd om zijn verhaal te doen. Het idee is dat het verhaal kort en bondig verteld wordt op een wijze dat het voor een breed publiek geschikt is. Er zijn ook voorwaarden op het gebied van financiën. Het is niet de bedoeling dat sprekers hun idee vertellen voor commerciële doeleinden en alle leden van de organisaties doen het werk onbezoldigd. Toch kost het organiseren van een dergelijk evenement veel geld en is de organisatie nog op zoek naar 'partners' die mee willen doen om het evenement gerealiseerd te krijgen. Dit concept wordt ook wereldwijd toegepast.

Twee keer per jaar zijn er grote TEDx-conferenties in Long Beach en Palm Springs in het voorjaar en elke zomer is in Edinburgh de TEDGlobal-conferentie. Op deze conferenties worden 's werelds meest fascinerende denkers en doeners uitgedaagd om hun verhaal te vertellen. Op TED.com worden de beste lezingen en optredens van TEDx geplaatst en iedereen op deze aarde heeft daartoe vrije toegang. Op het moment zijn meer dan 900 TEDTalks beschikbaar en iedere week worden er 'talks' toegevoegd. Elk verhaal is in het Engels of in andere talen ondertiteld. De missie is altijd: het verspreiden van goede ideeën op de gebieden Technologie, Entertainment en Design.

Er is een aantal redenen waarom de organisatie het belangrijk vindt dat er nu ook op Curaçao een TEDx-evenement plaatsvindt. Verbaant: "Het is goed voor het eiland qua bekendheid. Over de hele wereld kan men straks de filmpjes van de sprekers via het internet zien. We hebben net met Dolf van Stapele afgesproken dat hij die gaat maken." Oomen vult aan: "We hebben op Curaçao ook veel talent en zijn er interessante ontwikkelingen gaande op diverse terreinen. We willen een binding creëren tussen groepen mensen van hetzelfde kader." Een tipje van de sluier betreffende een aantal thema's waarover gesproken gaat worden op het evenement willen de heren van de organisatie wel oplichten: de problematiek met de lion fish, duurzame energie (in het algemeen), space travel en de Greentown. Ook zullen er lokale innovatoren en entertainers hun verhaal komen doen. De bedoeling is in ieder geval dat de onderwerpen positief zijn.

Alle leden van de organisatie zijn zelf al jaren geïnteresseerd in alles wat TEDx wereldwijd doet en ze zijn al diverse ideeën tegengekomen die ze in hun werk hebben kunnen toepassen. Oomen: "Ik kwam via TEDx in aanraking met de managementfilosofieën van de filosoof Alain de Botain. Deze gebruik ik nu zelf ook." Issings geeft aan dat hij dikwijls geïnspireerd raakt door de sprekers, vooral door een spreker die uitlegde hoe de technologie de mens heeft geholpen om te communiceren. Dat er in de technologie een aantal uitvindingen is gedaan die voor de mensheid grote veranderingen teweegbrachten, zoals de drukpers, telefoon, televisie, radio en internet, waardoor meer mensen tegelijk bereikt kunnen worden. Het is ook de technologie waar TEDx gebruik van maakt om hun gedachtegoed, het verspreiden van ideeën te bevorderen.

In de museumtuin van Kura Holanda waar het evenement gaat plaatsvinden zijn 300 plaatsen voor belangstellenden. De prijs per kaart zal rond de 85 gulden liggen. Er is echter ook een kans om kaarten te winnen. Belangstellenden kunnen aangeven waarom ze graag naar dit evenement willen en degenen met het beste argument krijgen een toegangsbewijs gratis.

Voor informatie: e-mail: speakers@tedxcuracao.com / www.tedxcuracao.com / www.ted.com / facebook: www.facebook.com/tedxcuracao

Een selectie uit de TED Talks:

Jeff Han toont een goedkoop, schaalbaar multi-touch en drukgevoelig computerscreen. http://www.ted.com/talks/jeff_han_demos_his_breakthrough_touchscreen.html

Josh Silver deelt zijn briljant eenvoudige oplossing: verstelbare, met vloeistof gevulde lenzen opTED-Global 2009. Hij onthult zijn wereldwijde plan om ze te verspreiden naar een miljard mensen in nood in 2020.

http://www.ted.com/talks/josh_silver_demos_adjustable_liquid_filled_eyeglasses.html

Met behulp van drie iPods vertelt Marco Tempest een slimme, verrassend oprechte meditatie over waarheid en leugen, kunst en emotie.

http://www.ted.com/talks/marco_tempest_the_magic_of_truth_and_lies_on_ipods.html

Op de leeftijd van 14, in armoede en honger, bouwde een Malawiaanse jongen een windmolen.Nu op 22-jarige leeftijd spreekt,William Kamkwamba, voor de tweede keer bijTED, en deelt in zijn eigen woorden het ontroerende verhaal van de uitvinding die zijn leven veranderde. http://www.ted.com/talks/lang/eng/william_kamkwamba_how_i_harnessed_the_wind.html

De omstreden website Wikileaks verzamelt en bericht over zeer geheime documenten en video. Oprichter Julian Assange, die naar verluidt wordt gezocht voor ondervraging door de Amerikaanse autoriteiten, in gesprek met TEDx' ChrisAnderson over hoe de site werkt, wat deze heeft bereikt - en wat hem drijft. Het interview bevat grafische beelden van een Amerikaanse luchtaanval in Bagdad. http://www.ted.com/talks/julian_assange_why_the_world_needs_wikileaks.html

In deze gloednieuwe diashow (première op TED.com), presenteert Al Gore het bewijs dat het tempo van de klimaatverandering zelfs hoger kan zijn dan wetenschappers onlangs voorspelden. Hij daagt ons uit om te handelen. http://www.ted.com/talks/lang/eng/al_gore_s_new_thinking_on_the_climate_crisis.html

Foto van de week

Klaar is Kees! Before & After! Het is niet niks om met veel geduld, kennis en toewijding een bejaarde Chevrolet uit 1948 weer rijklaar te krijgen. Dit gebeurde op basis van een tweede exemplaar waar dankbaar de nodige onderdelen van werden 'geleend'. Veel rijplezier in ieder geval. Deze 'antieke' foto werd ingestuurd door Norman Tweeboom. Heeft u een leuke foto? Stuur hem naar napa@amigoe.com

Thuis

Kerosine en warmte

Monique Casimiri

Ik kan de kerosinelucht van de vliegtuigen op Hato nog altijd ruiken. Het eerste gevoel van thuiskomen noemde ik het altijd. Dan stond je daar boven aan die vliegtuigtrap, je werd overvallen door die kerosinelucht vermengd met de warmte die van het platform afkwam en je wist het: ik ben weer thuis. Hoe jammer vind ik het dan ook dat we nu al weer een aantal jaren door een slurf geloodst worden om vanuit het aircovliegtuig, door de aircoslurf, bijna warmteloos naar de airco-aankomsthal worden gebracht. Een stukje nostalgie dat mijns inziens moest wijken voor het comfort van wie?
Ik heb geen idee. Waarschijnlijk bedacht door een aantal mensen dat vond dat Curaçao een eiland van wereldformaat was, dat dus ook moest voldoen aan de standaard voor wereldformaatsteden. Een slurf met airco dus.
Ik heb aan de andere kant gehoord dat een Amerikaanse vliegmaatschappij dit heeft bedongen, voordat het besloot om wekelijks, zo niet dagelijks op Curaçao te vliegen. Want de Amerikanen zijn deze luxe gewend en anders zouden ze niet naar het eiland willen komen.
Ja, ik zie het al voor me dat de gemiddelde Amerikaan bij het boeken van een vlucht naar Curaçao vraagt of er bij aankomst wel een aircoslurf is waar ze doorheen mogen lopen, anders krijgen ze het namelijk zo warm en dat is toch echt niet de bedoeling als je naar een tropisch eiland gaat. Nee, zo zal het niet gegaan zijn, of het überhaupt doorgedrukt is door de Amerikanen durf ik ook niet te beweren. Nogmaals, het is van horen zeggen. Feit blijft dat ik het jammer vind.
Ik vond het mede om deze reden altijd heel frustrerend als de vlucht een tussenlanding maakte op Aruba en je mocht er niet uit; ondertussen gingen de deuren van het vliegtuig wel even open. Je rook de kerosine en je voelde de hitte van het platform het vliegtuig in dwalen, maar je was nog niet thuis. Vaak stonden we in de deuropening te mijmeren over hoe het over anderhalf uur zou zijn. Want die tijd stond je meestal wel aan de grond. Samen met vrienden, die ook naar huis gingen, stond je alvast plannen te maken voor die avond, we raakten al helemaal in de stemming, en dat allemaal door die lucht en die warmte.
De gemiddelde Nederlandse toerist die ook in het vliegtuig zat had er meer moeite mee. Die begonnen naar zakdoeken te zoeken en droogden hun bezwete hoofden ermee af. Zweetplekken onder hun oksels namen ware vormen aan en de broeken en rokken, die zo keurig de laatste tien uur hadden overleefd, kleefden nu aan hun benen.
'Sjezus, wat is het hier heet', hoorde je om je heen, als ook:
'Kan die airco niet aan?'
Geen probleem meneer, die airco op het eiland staat hier al duizenden jaren aan. Die heet de passaatwind en waait nagenoeg altijd.
Menig verhaaltje wordt beëindigd met de woorden: en de olifant met zijn lange snuit, blies het verhaaltje uit. Toch jammer dat deze olifant als taak heeft, een surrogaatverkoeling te moeten bieden aan hen die de warmte van het eiland niet meteen, maar pas bij het verlaten van de aankomsthal willen voelen.
Welkom in de tropen.

Geschiedenis van Korps Politie Nederlandse Antillen 1949-2010 (1)

‘Onderbezetting en moeizame Antillianisering

De uitbouw van het Korps Politie Nederlandse Antillen (KPNA) vanaf 1 oktober 1949 zou een periode inluiden waar velen, zo stelde oud-commissaris van politie F. Wiel in een interview, ‘met nostalgie aan terugdenken’. In de late jaren zestig kwam aan die ‘goeie ouwe tijd’ een eind. Toen begonnen ‘de non-conformistische jeugd en de vakbonden’ zich te roeren en gingen op straat krachtmetingen aan met de politie. Die bleek uiteindelijk niet goed opgewassen tegen de opstandigheid die uitmondde in de revolte van 30 mei 1969.

Tekst: Aart G. Broek Foto’s: Archief

Leden mobiele eenheid KPNA, midden jaren vijftig.

Met het van start gaan in december 1954 van de Nederlandse Antillen als autonoom land in het Koninkrijk der Nederlanden, bestond het politiekorps uit zo’n 425 man, terwijl de top door acht mannen invulling werd gegeven. Hierbij voegde zich nog een dozijn mankracht ten behoeve van de staf van de hoofdcommissaris. De getalsmatige verdeling van de mankracht over de eilanden was in principe in lijn met de grootte en veronderstelde complexiteit van de samenlevingen. Evenzeer werd rekening gehouden met geografische bijzonderheden om diensten naar behoren te kunnen draaien. Saba kende meer nederzettingen dan Sint Eustatius en was moeilijker toegankelijk.

Antillianisering

In 1951 was 55 procent van de politiebeambten afkomstig uit Nederland, kwam 7 procent uit Suriname en 38 procent van de eilanden, hoofdzakelijk Curaçao. Het aantal op de Antillen geboren politiebeambten haalde ook in 1959 de 50 procent nog niet. Ondanks aanzienlijke wervingsinspanningen groeide het aantal yu di tera (eilandskinderen) in het korps met minder dan 10 procent in de jaren vijftig. In zoverre de Antillianisering wél invulling kreeg, betrof dit toch in hoge mate de onderste geledingen. Voor een Antilliaan om hoofdagent te worden, was geen regel, en werd ervaren als iets ‘di otro mundo’ (van een andere wereld), zo schreef de Curaçaose oud-hoofdinspecteur E.A. Josepha. ‘Imaginabo bo bira inspector, comisario o alto comisario’ (Stel je voor dat je inspecteur, commissaris of hoofdcommissaris werd)!

Aan de vooravond van de autonomie was slechts één Antilliaan afgestudeerd aan het Rijksinstituut voor de Opleiding van Hogere Politieambtenaren (RIOHPA), J.Th. Sprockel, terwijl A.E. Kibbelaar zojuist aan die opleiding was begonnen. Ten tijde van het tienjarig jubileum van 1959 zijn beiden inspecteur van politie. Een derde Antilliaanse topman uit het politiewezen, M.P. Gorsira, was opgeschoven naar de positie van gezaghebber en zodoende het eilandelijke hoofd van politie. De ontoereikende Antillianisering werd onderkend maar werd vooralsnog als nauwelijks oplosbaar ervaren. De problematiek zorgde voor een structurele onderbezetting, daar aanvulling vanuit Nederland kostbaar was, evenmin gemakkelijk verliep en beleidsmatig ook niet wenselijk: Antillianen zouden in groten getale de dienst moeten vullen op de eilanden die een autonome status hadden verworven.

De bevolking van de eilanden nam tussen 1950 en 1960 wel met 30.000 zielen toe! De onder-bezetting werd in niet geringe mate opgevangen door Aruba. Dit was onder meer merkbaar in het ontbreken van een speciale dienst Kinder- en zedenpolitie op dit eiland. Op de Bovenwindse eilanden werkte dit onder meer ongunstig uit op de nachtdiensten, die regelmatig helemaal niet werden gedraaid. Op de Benedenwindse eilanden vertaalden de tekorten zich ook in een beperkte bezetting van de Veiligheidsdienst Nederlandse Antillen (VNA). Deze ‘inlichtingendienst’ ontbrak sowieso op de Bovenwinden.

Structureel

Onder druk van de moeizame en kostbare werving op de eilanden en in Nederland was in 1951 de politiedeskundige B.W. van Mourik Broekman gevraagd zijn licht te laten schijnen over de noodzakelijke formatiesterkte. Die meende dat er van onderbezetting feitelijk geen sprake was. Hij toonde een heilig geloof in de efficiëntie die een centrale post, zendmasten en auto’s voorzien van radioverbinding met zich konden meebrengen. De opbouw van een ‘mobiele brigade’ zou zelfs een vermindering van de bestaande personele begroting (ca. 500 man) mogelijk maken en de feitelijke bezetting zou zodoende toereikend moeten zijn (ca. 440 man). Een dergelijke brigade kwam er maar qua beperking van mankracht was de wens de vader van de gedachte gebleken.

Van Mourik Broekman koppelde zijn voorstel wel nog aan enkele andere adviezen die opgevolgd werden. De politie verzorgde ten behoeve van bestuurders diensten als bodes en chauffeur, terwijl er ook veel werk werd verricht van administratieve aard. Dergelijke werkzaamheden konden aan het takenpakket van de politiebeambten worden onttrokken en zouden kunnen worden neergelegd bij reguliere burger-werknemers.

Het pleidooi van de Nederlandse deskundige om een ‘mobiele brigade’ in het leven te roepen en reguliere ambtenaren het administratieve werk te laten doen, werkte de onderbezetting echter niet weg. Het advies werkte eerder verhullend. De enorme toename van het eilandelijke verkeer, de spectaculaire groei van het toerisme en een niet aflatende jongerenproblematiek vormden aandachtsvelden die geen kleiner korps toelieten dan was begroot. Investeringen in moderne hulpmiddelen hielpen het hoofd bieden aan de groei van problemen maar toereikend bleek dit niet.

Een vermindering van mankracht - en zodoende een vermindering van kosten - kon niet worden gerealiseerd. In tegendeel, een formatieve versterking was feitelijk vereist. Papier is geduldig: de ‘formatie’ kon worden begroot. De onderbezetting en ontoereikende Antillianisering die de eerste tien jaar van KPNA kenmerkten, bleken problemen van structurele aard - zie tabel van ratio ‘papieren’ formatie.

Verzwarende factoren

In 1963 werd H.E. Overbeek, officier bij de Nederlandse Rijkspolitie, voor drie maanden ter be-schikking gesteld van de Antilliaanse regering om ‘advies en rapport uit te brengen omtrent de formatie van het politiekorps en de beschrijving, de gradering en de waardering der werkzaamheden van het politiepersoneel aldaar’. Bijzondere aandacht verkreeg opnieuw de ‘standaard’ van de formatie. De formatie was inmiddels omhoog geschoven naar 560 man. Hoe deugdelijk was die standaard?

Verhouding mankracht politie en bevolkingsomvang van eilanden in 1955							
1955	Antillen	Curaçao	Aruba	Bonaire	St. Mrtn	St. Eust	Saba
Bewoners	183.714	118.858	55.483	5.661	1.607	1.055	1.05
Mankracht	444	285	114	12	8	5	7
Verhouding	1 / 413	1 / 417	1 / 486	1 / 471	1 / 200	1 / 211	1 / 150

KPNA - uitrukwagen van Curacaose Verkeersafdeling - 1959.

Wanneer de taken van de Nederlandse politie werden vergeleken met die van de eilanden, dan was de politietaak, zo constateerde Overbeek, over het algemeen hetzelfde, met als uitzondering het gegeven dat de Antilliaanse politie ook met de brandbestrijding was belast. Bij nader inzien was dit nog slechts één van de bijzondere factoren waarmee rekening gehouden diende te worden om tot een ideale formatiesterkte te komen. Curaçao en Aruba konden - ondanks overeenkomstige bewonersaantallen - niet zonder meer vergeleken worden met Nederlandse steden als Arnhem respectievelijk Deventer. Overbeek nam in zijn afweging, naast de brandweertaken, in totaal vijftien factoren mee, wisselend van aard en ten dele gebonden aan de grotere twee eilanden.

De ‘algemene sterkte verhogende factoren’ die Overbeek onderkende, zijn meer in het bijzonder de volgende. In tegenstelling tot Nederlandse gemeentes, bevonden de eilanden zich in een politiek onrustige omgeving. Hierdoor waren een eigen ‘veiligheidsdienst’ en ‘kustwacht’ vereisten, alsmede een omvangrijke ‘vreemdelingendienst’. De Boven- en Benedenwindse eilanden bevinden zich op grote afstand van elkaar, waardoor niet alleen boot- en vliegverbindingen onderdeel van de politiebewegingen zijn, maar waardoor de eilandelijke korpsen tot op zekere hoogte ‘selfsupporting’ dienden te zijn. De zes, meer in het bijzonder de twee grootste eilanden, moesten niet alleen een eigen politiekorps onderhouden maar ook de werving en de opleiding verzorgen. Die dienden in principe aan alle vereisten te voldoen. Het slechte wegenstelsel op de eilanden, moeilijk toegankelijke gewesten, verspreid liggende nederzettingen vormden evenzeer complicerende factoren. Daarenboven meende Overbeek te moeten meewegen, dat ‘in een tropengebied als de Nederlandse Antillen de arbeidsprestaties van het personeel wat lager liggen dan in de gematigde luchtstreken.’

Zwaarwegend

Ná de jaren zestig zou een factor nadrukkelijk wél invloed verkrijgen op de grootte en samenstelling van het korps. Midden jaren zestig bleef deze factor door Overbeek nog onvermeld, namelijk de omvang en specifieke vormen van criminaliteit. Deze vormden nog geen onoverkomelijke problemen. Eén factor die in vroegere decennia keer op keer werd genoemd, ontbrak bij Overbeek: het aanzien en bijgevolg het ‘gezag’ van de beroepsgroep. Die waren op zich aanzienlijk verbeterd in de jaren vijftig door verbetering van randvoorwaarden. Zo waren opleiding en honorering in principe op niveau. Er was echter een factor die wél problematisch zou blijken te zijn in de jaren zestig en het politiewezen hoofdbrekens zou geven, meer in het bijzonder op Curaçao, maar aanvankelijk niet werd herkend. De aanzwellende verslechtering van de sociaal-economische situatie zou voor ernstige onrust onder de bevolking zorgen. Dit was als zodanig juist wél een van de ‘algemene sterkte verhogende factoren’.

Hoe het ook zij, een stad als Arnhem kon een weloverwogen 222 hoofden in het korps kennen, indachtig de genoemde aangelegenheden mocht Curaçao een 80 hoofden meer verlangen. Deventer kende een organieke sterkte van 88 man bij een bevolkingsgrootte die ongeveer overeenkwam met die van Aruba. Op dat eiland kon - wegende de verzwarende factoren - de organieke sterkte op 138 man worden bepaald. Zo sprak Overbeek.

Ratio politie/bevolking			
jaar	politie formatie	bewoners Antillen	verhouding
1955	535	183.714	1 / 343
1970	675	228.246	1 / 338

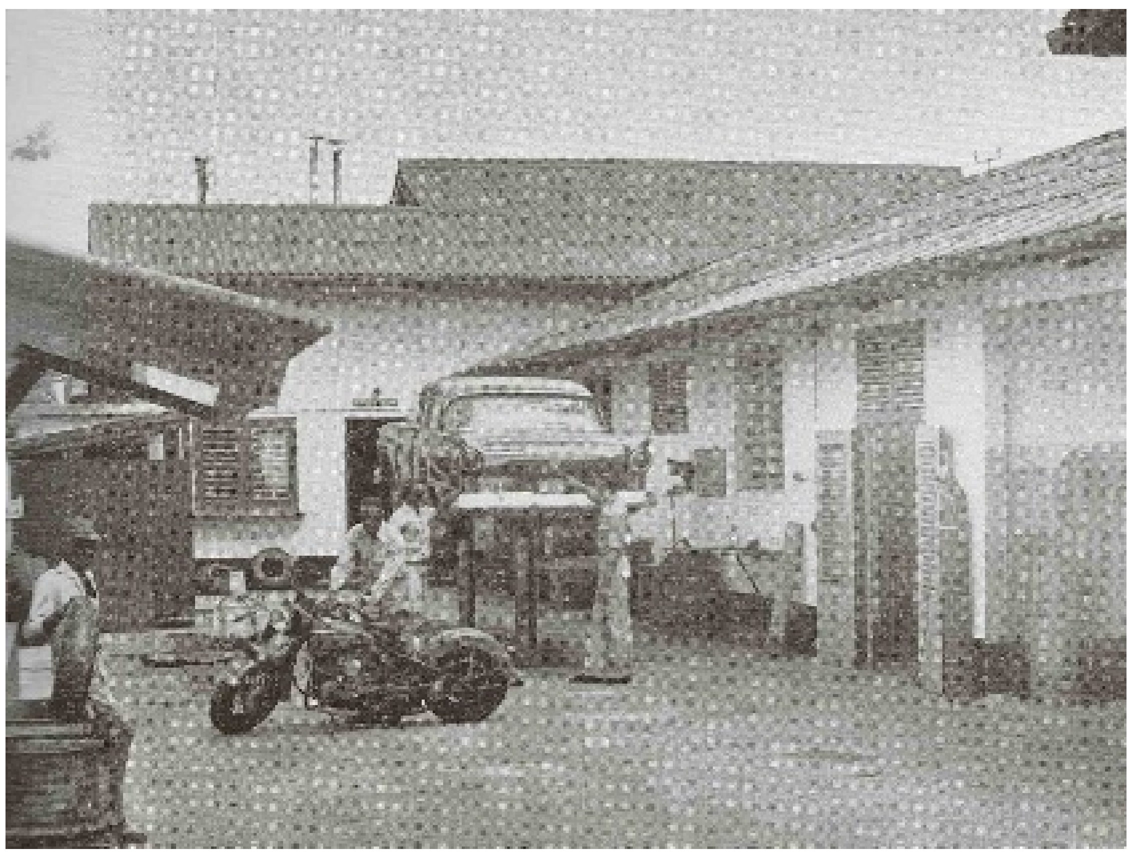

Binnenplaats politiegarage Mundo Nobo, Curaçao, jaren vijftig.

Zijn benadering zou discussies over het Antilliaanse politiewezen niet meer loslaten. Wat viel er eigenlijk wel/niet onder de verzwarende factoren en hoe zwaar wogen die dan eigenlijk?

Vuistregels

Een omvangrijk schrijven van de gezaghebber van Curaçao, M.P. Gorsira, aan zijn minister van Justitie verwoordde het ongenoegen dat de Nederlandse adviseur met zich meebracht. Deze gezaghebber maakte duidelijk dat Overbeek zich ondanks alles te veel liet leiden door de situatie in Nederland. Dat land kent feitelijk één territoir, wat in principe een grotere centralisatie mogelijk maakt. In de Nederlandse Antillen zijn zes afzonderlijke territoria, wat onvermijdelijk een grotere decentralisatie en zelfstandigheid van elk van deze territoria met zich meebrengt. Aan de lokale politieautoriteiten zou noodzakelijkerwijs meer moeten worden overgelaten dan dat in Nederland bij de Rijkspolitie het geval was.

Ook werd naar de mening van Gorsira te weinig rekening gehouden met de omstandigheid dat betrekkelijk kleine eilanden als Curaçao en Aruba grote zee- en -luchthavens en industrieën kende. Arnhem en Deventer verkeerden niet in dergelijke omstandigheden en deze lieten zich niet met enkele ‘hoofden’ compenseren. ‘Men dient zich gezien de geheel andere situatie hier te lande dan ook af te vragen of toepassing van de Nederlandse ‘vuistregels’ aangepast met sterkte verhogende factoren dan ook wel veel werkelijke betekenis heeft.’ Het was, zo meende Gorsira, van meer waarde de werkelijke behoefte van de Nederlandse Antillen ‘wel overwogen vast te stellen aan de hand van de Antilliaanse ervaring.’ Die ervaringen werden naar de stellige overtuiging van Gorsira met voeten getreden. Nederlanders kenden de eilanden niet. Kritiek als van Gorsira zou nog vele malen klinken - tot op de dag van vandaag.

Foto’s ontleend aan: P. Paul, Korps Politie Nederlandse Antillen 1949-1959. Willemstad, Curaçao: KPNA, 1959.

In november van dit jaar verschijnt van de hand van Aart G. Broek ‘De geschiedenis van de politie op de Nederlands-Caribische eilanden, 1839-2011; Geboeid door macht en onmacht’, Amsterdam; Boom. Hierbij een sterk aangepast fragment uit deze geschiedschrijving.

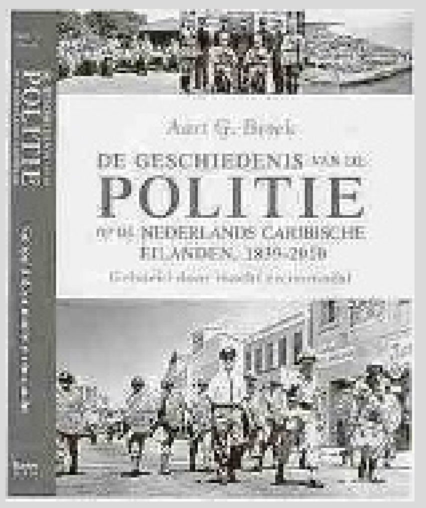

Medisch

Vaccinatie

De meest effectieve vorm van preventie

De preventie van hart- en vaatziekten en kanker staat in de westerse wereld inmiddels zo in het centrum van de belangstelling, dat gemakkelijk wordt vergeten dat de grootste bedreiging voor de mensheid nog onverminderd de infectieziekten zijn. Dank zij de vaccinatieprogramma's bij jonge kinderen zijn - vooral in het westen - veel infectieziekten, zoals difterie, kinkhoest, tetanus, polio (DKTP), bof, mazelen en rode hond, die vroeger veel ellende gaven, grotendeels verdwenen. Elders ter wereld sterven echter jaarlijks nog miljoenen mensen hieraan, vooral jonge kinderen. Er is de laatste 10 jaar in dit opzicht veel bereikt, maar er is nog een lange weg te gaan. In dit artikel wordt daarom aandacht geschonken aan deze voor velen onbekende wereld van vaccinatie en immunisatie.

Tekst: Hans de Haan

In de armste landen ter wereld, sterft bijna de helft van alle inwoners aan infectieziekten. Ongeveer 90 procent van die sterfgevallen wordt veroorzaakt door de volgende zes ziekten: diarree, luchtweginfecties (vooral bij kinderen), Aids, tuberculose, malaria en mazelen. Bij kinderen is de voornaamste doodsoorzaak longontsteking, waarvoor nu een effectief vaccin beschikbaar is. Helaas bereikt dit vaccin in arme landen slechts een derde van de kinderen aldaar. Ook voor mazelen bestaat er al enige tijd een goed werkend vaccin. Naar verwachting zal binnen drie jaar een vaccin tegen malaria beschikbaar komen.

Er zijn weliswaar effectieve vaccins, maar in veel van deze arme landen ontbreekt het nog aan de infrastructuur om deze vaccins toe te dienen aan de bevolking (zie verder).

Het grootste succes van vaccinatie is de totale uitroeiing in de wereld van pokken (variola) in 1967, waaraan voorheen per jaar 2.7 miljoen mensen stierven. De tweede ziekte die nagenoeg is uitgeroeid, is poliomyelitis; het komt alleen nog voor in Nigeria, India, Pakistan en Afghanistan.

Mondiale bestrijding

In december 2010 kwamen de wereldleiders op het gebied van de gezondheidszorg bijeen om zich te binden aan de belofte zich de komende 10 jaar serieus in te zetten voor effectieve vaccinatieprogramma's tegen infectieziekten in de armste landen. Vervolgens werd op 9 juni 2011 de 'New Decade of Vaccins' uitgeroepen. De 'Bill & Melinda Gates Foundation' heeft daartoe het enorme bedrag van 10 miljard dollar ter beschikking gesteld.

Er is door deskundigen uitgerekend dat als de vaccinatiedekking in die landen wordt opgevoerd naar 90 procent, er tussen 2010 en 2019 7.6 miljoen kinderen onder de 5 jaar in leven zullen blijven. Overigens staat deze actie van de Gates Foundation niet alleen. Het is een gezamenlijk initiatief van de WHO, Unicef en de US National Institute of Allergy and Infectious Diseases. Een ander instituut dat zich inzet op dit gebied in de 56 armste landen ter wereld, is de GAVI Alliance (Global Alliance for Vaccins and Immunisation) die in 2000 werd opgericht.

De doelgroep

Hoewel er ook vaccinatieprogramma's zijn voor volwassenen en bejaarden, bestaat de doelgroep voor de geplande vaccinatieprogramma's uit kinderen die jonger zijn dan 5 jaar, omdat de meeste slachtoffers vallen in deze leeftijdscategorie. In 2008 stierven wereldwijd bijna 8.8 miljoen van deze kinderen aan de volgende ziekten: diverse infectieziekten (68 procent), longontsteking (18 procent), diarree (15 procent) en malaria (8 procent). Bijna de helft van deze kinderen leefde in de landen India, Nigeria, Congo, Pakistan en China.

Hoe moeilijk dit kan gaan in deze arme landen wordt geïllustreerd door het feit dat als er een vaccin tegen een bepaalde ziekte beschikbaar komt, het toch heel lang kan duren voordat dit vaccin de kinderen in die arme landen bereikt. Een voorbeeld is het vaccin tegen de bacterie Haemophilus Influenza type b die een longontsteking veroorzaakt en juist toeslaat bij kinderen onder de 5 jaar. Dit werd pas na 12 jaar in de armste landen toegepast en het duurde vervolgens nog 10 jaar voordat 60 procent van de kinderen was gevaccineerd. Deze vertraging heeft naar schatting 6 miljoen kinderen het leven gekost.

De toepassing

De kostbare productie van effectieve vaccins is zonder twijfel één van de meest zinvolle investeringen in de gezondheidszorg. De toepassing ervan is vooral in de westerse wereld een succes geworden (DKTP, mazelen, influenza, etc.). Lang geleden waren er in Nederland wel problemen tijdens de invoering van de poliovaccinatie, daar ouders van sommige gezinnen hun kinderen niet wilden laten inenten op grond van hun religieuze overtuiging. Hierdoor duurde het in bepaalde streken langer voordat deze ernstige ziekte werd uitgebannen, helaas ten koste van een aantal ziektegevallen.

Men kan zich voorstellen dat - zelfs als de vaccins gratis zijn - arme landen niet of nauwelijks in staat zijn de infrastructuur voor de vaccinatieprogramma's op te zetten. Te denken valt aan de gekoelde opslag, het transport, de distributie van de ampullen met de vaccins, de middelen om deze toe te dienen en - niet te vergeten - de aanwezigheid van deskundigen op het gebied van vaccinatie en immunisatie. De GAVI Alliance is één van de organisaties die met succes die infrastructuur heeft helpen realiseren. Het slechte nieuws is dat dit instituut thans kampt met een groot tekort aan financiële middelen.

Een ander probleem is dat in veel arme landen tradities en bepaalde rituelen, vooral op het gebied van ziekten, nog zeer levendig zijn. Er hoeft maar een negatief bericht in de media te komen over een aangekondigd vaccinatieprogramma, of een groot aantal ouders laat hun kinderen niet inenten. De reden dat polio nu nog voorkomt in Nigeria was de verspreiding van het valse bericht dat jongens er steriel van zouden worden.

Het dilemma

De nodige vaccins zijn er en nieuwe zijn in aantocht, maar de toegang daartoe in arme landen is nog een immens probleem. Het is eigenlijk één van de grootste uitdagingen in de mondiale gezondheidszorg. Er valt niet aan te ontkomen dat ook de arme landen het belang van de gezondheidszorg voor hun bevolking gaan inzien en prioriteit geven aan vaccinaties en immunisatie en daarvoor fondsen en personeel ter beschikking stellen. Pas als de regeringen van arme landen tot het inzicht komen dat zij zelf de programma's voor vaccinatie en immunisatie moeten gaan uitvoeren, zal deze vorm van preventie werkelijk effectief zijn.

Hans de Haan is arts en jarenlang actief geweest als medisch adviseur bij diverse instanties.

Beweging

Bekken- en bekkenbodemklachten

Fysiotherapie bij bekkenbodemklachten is bedoeld voor mensen met klachten die het gevolg zijn van functiestoornissen van de bekkenbodemspieren. Er is sprake van een verkeerd gebruik van de bekkenbodemspieren of van een verstoord toiletgedrag. De bekkenbodem is een spiergroep die de organen in de buik ondersteunt en controle geeft over het ledigen van de urineblaas en endeldarm. De bekkenbodem speelt ook een grote rol in de seksualiteit.

Tekst: CVF

Vaak begint het met een 'klein geheimpje'. Zomaar een paar druppels urine verliezen tijdens inspanning of als je lacht, hoest en niest. De ontlasting niet goed kunnen ophouden of juist moeilijk kwijt kunnen.Tijdens seksuele gemeenschap problemen/klachten ervaren. Het zijn geen leuke gespreksonderwerpen en velen schamen zich ervoor en praten er niet over. Ze durven niet meer uit te gaan, niet meer te sporten. Het zelfrespect en het zelfvertrouwen neemt af en de sociale contacten worden minder. Kortom, velen zien de kwaliteit van hun leven verminderen.

Eén ding is echter zeker: schaamte is in deze een slechte raadgever!

In vele gevallen zijn de klachten terug te voeren op het niet goed functioneren van de bekkenbodemspieren. De bekkenbodem heeft drie functies: sluiten, openen en dragen van de organen.

De bekkenbodemspieren kunnen te zwak of juist te gespannen zijn. Of ze functioneren niet op de goede manier of op het juiste moment, waardoor stoornissen kunnen optreden. Bekkenbodemspieren zijn aan te spannen en te ontspannen. Veel mensen zijn zich hier niet van bewust of voelen dit niet.

Bij welke problemen kan bekken- en bekkenbodemfysiotherapie hulp bieden?

- Ongewild verlies van urine of ontlasting (incontinentie);
- Niet te onderdrukken aandrang om te plassen of te ontlasten of te vaak plassen;
- Moeizaam kwijt kunnen van ontlasting;
- Verzakkingsklachten van baarmoeder, blaas of darmen;
- Pijn in de onderbuik, rond de anus of de geslachtsdelen;
- Seksuele problematiek, onder meer vaginisme, pijn bij het vrijen;
- Ondersteuning voor of na operaties in de onderbuik (gynaecologische, urologische of colorectale operaties);
- Bekkenpijn of lage rugklachten tijdens de zwangerschap of na de bevalling;
- Begeleiding van zwangeren gericht op preventie van bekkenpijn en bekkenbodemdysfuncties;
- Bekkenpijn of lage rugklachten door andere oorzaken dan zwangerschap of bevalling.

Door wie wordt bekken- en bekkenbodemtherapie gegeven?

Door fysiotherapeuten die na hun hbo-opleiding Fysiotherapie een speciale opleiding op het gebied van pre- en postpartum-gezondheidszorg, bekken- en bekkenbodemproblematiek gedaan hebben.

Welke zijn de behandelmogelijkheden?

- Houdings- en bewegingstherapie. Door middel van oefeningen leert u hoe u de bekkenbodem kunt aan- en ontspannen. U leert de bekkenbodem op de juiste wijze en op het juiste moment te gebruiken (bijvoorbeeld bij het tillen, hoesten, niezen). U leert hoe u de bekkenbodem en uw spiercorset (buik/lage rug/bilspieren) kunt verstevigen;
- Ademhalings- en ontspanningsoefeningen;
- Voorlichting geven over het toiletgedrag;
- Myofeedback. Hierbij kunnen wij de activiteit van uw bekkenbodemspieren op een beeldscherm zichtbaar maken, zodat u duidelijk kunt zien wat u met uw spieren doet;
- TENS ter vermindering van de pijn;
- Elektrostimulatie van de zenuwvezels van de bekkenbodem.

Wie kan de patiënt verwijzen?

Dat kan de huisarts zijn, de verloskundige, de gynaecoloog, de uroloog.

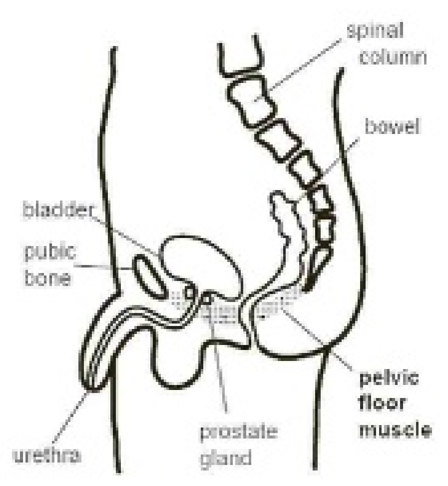

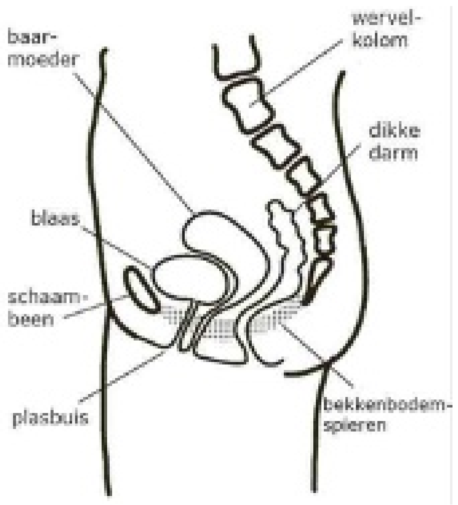

De rubriek 'Beweging' verschijnt om de week in de Ñapa en wordt verzorgd door de Curaçaose Vereniging van Fysiotherapeuten. Meer informatie: www.fysiotherapiecuracao.com of email info@fysiotherapiecuracao.com.

Gezondheid

Geheugen gebaat bij rust

Een onderbroken nachtrust is slecht voor het geheugen. Dit blijkt uit een Amerikaanse studie die onlangs werd gepubliceerd in het vakblad Proceedings of the National Academy of Science (PNAS).

De onderzoekers van Stanford University in Californië ontdekten dat muizen moeite hadden om bekende voorwerpen te herkennen wanneer zij in hun slaap gestoord werden. De muizen sliepen niet korter dan normaal. De muizen waren genetisch gemanipuleerd zodat bepaalde zenuwcellen met behulp van licht konden worden bestuurd en de slaap van de muizen kon worden verstoord, zonder dat de tijd die de dieren slapend doorbrachten en de opbouw van de slaap verstoord werd.

Na de slaapperiode werden ze in een doos geplaatst met daarin twee objecten. Het ene object hadden ze al eens gezien, het andere was nieuw. De muizen die rustig geslapen hadden, bekeken het nieuwe object uitgebreid, maar besteedden geen aandacht aan het object dat ze al kenden. De muizen die regelmatig in hun slaap gestoord waren, hadden evenveel interesse in beide objecten. Het leek alsof ze het bekende object niet meer herkenden. Dat wijst erop dat hun verstoorde slaap ook iets met hun geheugen had gedaan.

De onderzoekers stellen dat de bevindingen kunnen helpen om geheugenproblemen in verband met aandoeningen als de ziekte van Alzheimer en slaapapneu te verklaren. Ze wijzen erop dat veel geheugenproblemen gepaard gaan met slecht slapen. Zo hebben mensen met Alzheimer vaak moeite om rustig te slapen.

ASOSIASHON AFASIA KORSOU
www.afasiakorsou.org
15 jaar afasievereniging op Curaçao
Symposium zaterdag 1 oktober 2011
9.00 uur tot 13.00 uur
Auditorium SEHOS
Donaties: MCB 121 72 106

Curaçaose agrarische sector:

‘Streven naar zelfvoorziening’

Een van de bij Soltuna aangesloten tuinders aan het werk met de plantjes.

Curaçao is nooit een landbouwland geweest, maar toch zijn er door de eeuwen heen altijd mensen geweest die op beperkte schaal aan land- of tuinbouw deden en nog steeds doen. Maar het kan beter, want de voedselprijzen rijzen momenteel de pan uit en het eiland biedt zeker mogelijkheden om meer aan landbouw te doen.

Tekst: Judice Ledeboer Foto’s: Ken Wong

Door het duurder worden van de voedingsmiddelen staat kweek van eigen groenten en fruit op het moment volop in de belangstelling. Het grootste probleem om zelf groenten en fruit te kweken is het water. Dan is er te veel en ‘verzuipt’ alles, dan is er te weinig en verdroogt alles. Dit jaar is bijvoorbeeld de oogst van de papaja’s volledig mislukt door de heftige regens begin van het jaar. Papaja’s moeten nu geïmporteerd worden. “Papaya’s houden niet van veel water”, vertelt Elly Joubert, directeur van Stichting Soltuna, de stichting die zich bezighoudt met het stimuleren en de ontwikkeling van de agrarische sector in de breedste zin van het woord. De stichting legt hierbij de nadruk op de geïrrigeerde groenteteelt. In 1975 is deze stichting door een groep enthousiaste mensen, die vonden dat er meer aandacht voor landbouw moest zijn, met hulp van de Shell en overheidsfondsen vanuit de Europese Gemeenschap opgericht. Joubert is landbouwkundige. Ze studeerde tropische landbouw in Deventer en is al 25 jaar werkzaam bij Soltuna.

Tegenwoordig beheert de stichting twee landbouwterreinen, een gelegen op Bacufal, waar Soltuna in 1975 begon en vanaf 1990 een terrein op Groot Piscadera. De stichting heeft een aantal taken: het beheer van landbouwgronden, marketing van lokale groenten en fruit en onderzoek. Van de overheid krijgt de stichting subsidie en daar vraagt de overheid een aantal diensten voor, onder meer het beheer van landbouwgronden en het verhuren van zoveel mogelijk terreinen aan tuinders. Die zijn thans allemaal verhuurd.
Men vindt op het eiland geen concentraties van landbouwgronden en dat komt door de watervoorziening. Daar waar men over voldoende water kan beschikken ziet men landbouwgronden. Het is een eeuwenoud probleem. Op Banda’bou bijvoorbeeld wordt er vooral in het regenseizoen aan landbouw gedaan. Volgens voorlichtster van Soltuna Farah Daal is dat iets van de cultuur. “Zo is het gegroeid”, vertelt ze. “Het heeft te maken met de seizoenen. Tegenwoordig zie je wel meer landbouw op Banda’bou dan vroeger. Op Banda’riba wordt wel het hele jaar aan landbouw gedaan. Dat heeft allemaal te maken met de grond en het water. Op Banda’bou worden ook andere producten gekweekt, zoals suikermaïs, pinda’s, bonchi kunuku (bonen) en maishi waar men meel van maakt voor de pap di maishi. Dit is een zeer geliefd lokaal product. Vooral in april rond de oogstfeesten wordt het veel gekocht.”

Daal heeft ook de taak om de tuinders die zich bij Soltuna hebben aangesloten te begeleiden. Ze geeft adviezen en zorgt ervoor dat de planten uit eigen kwekerij aan de tuinders verkocht worden. Ze heeft tuinbouw gestudeerd in Nederland en woont alweer jaren op het eiland. Vroeger was er op Curaçao een lagere tuinbouwschool en een voortgezette agrarische school, maar voor degenen die verder wilden studeren, moest men de studie vervolgen in het buitenland. Er is tegenwoordig geen tuinbouwschool meer. Er worden wel tuinbouwvakken gegeven op een lts. De belangstelling van de lokale bevolking voor de tuinbouw is nooit erg groot geweest. Vroeger waren het vooral de Portugezen en Chinezen die aan tuinbouw deden, en de Antillianen een beetje en later kwamen ook de Dominicanen. Tegenwoordig zijn het vooral de Haïtianen en Chinezen. De Haïtianen verbouwen veel zoete aardappel, paprika en kousenband en de Chinezen verbouwen vooral bladgroenten. Daal: “De tuinbouw staat op het moment weer volop in de belangstelling omdat men zich realiseert dat de voedingsmiddelen iedere dag duurder worden en men wil zoveel mogelijk groenten en fruit van eigen bodem hebben. Voedingswaren zijn altijd geïmporteerd geweest. In de tijd van de slavernij werd er wel veel verbouwd, maar de bevolking was klein en de voedingsgewoonten waren anders. De maishi bijvoorbeeld is niet lokaal. Die is uit Afrika meegenomen. En rijst en graanproducten zijn altijd geïmporteerd. En men at vroeger ook niet iedere dag vlees. We zullen altijd afhankelijk blijven van de import.”

Soltuna heeft de visie dat voor het verder ontwikkelen van de groenteteeltsector op Curaçao het overstappen naar beschermde teelt een absolute must is. Dit kan met kassen en schaduwhallen. Alleen met beschermde teelt kan de kwaliteit en vooral de continuïteit van de productie op een niveau komen waarbij enige zelfvoorziening geoptimaliseerd wordt. Beschermde teelt heeft het voordeel dat de planten beter beschermd worden tegen de zon, wind en regen. Op het terrein bij Groot Piscadera staat al een grote kas en voor het einde van het jaar wil Joubert een tweede kas (2000 vierkante meter) gerealiseerd hebben. Deze kas, die voor een project op Westpunt gebouwd was, ligt nu in stukken op het terrein bij Soltuna en gaat daarvoor dienen. “We gaan wel het dak gebruiken, maar de zijkanten worden van gaas, zodat de wind er doorheen kan waaien. Er is vanuit de hoek van de tuinders veel belangstelling voor een stuk grond in die kas.
De terreinen in Bacufal en Groot Piscadera worden in percelen verhuurd aan land- en tuinbouwbedrijven die er hun eigen bedrijf uitoefenen. Soltuna zorgt voor centrale voorzieningen en het onderhoud van de infrastructuur, zoals wegen, omheiningen, dammen, rooien en in het geval van Groot Piscadera, aanvoerleidingen, irrigatiewater en een noodwatervoorziening. Het terrein op Bacufal is ruim 19 hectare groot en op dit terrein zijn een groenteteler, een sierteeltbedrijf, een veeteeltbedrijf en een bijenhouder gevestigd. Het terrein op Piscadera is in totaal 47 hectare. Hiervan is 20 hectare ontwikkeld, 7 hectare is damgebied en de overige 20 hectare kan in de toekomst nog ontwikkeld worden. Het deel wat ontwikkeld is wordt verhuurd aan vier groentetelers, een sierteeltbedrijf, er is een proefterrein van Soltuna en het kantoor van Soltuna is er gevestigd. De dam vangt het water op dat vanuit Mahuma komt en deze ligt pas sinds drie weken droog. Daarmee wil Joubert zeggen dat het grondwater nog steeds hoog staat. Dat is ook de reden geweest dat begin jaren 90 gekozen is voor dit gebied om hier landbouwgronden aan te leggen. Het water wordt hier op natuurlijke wijze ‘verzameld’. Toch is het niet altijd voldoende en is Soltuna altijd bezig om te kijken op welke wijze de landbouwgronden voldoende water kunnen krijgen.

Op Groot Piscadera wordt voor de irrigatie van de gewassen gebruik gemaakt van gezuiverd rioolwater, afkomstig van een waterzuiveringsinstallatie die in de buurt staat. “Deze waterzuiveringsinstallatie kan thans niet meer in de behoefte voorzien. De hoeveelheid water die wij nu ontvangen van Klein Hofje is net genoeg om de bestaande bedrijven van water te kunnen voorzien. De limiterende factor voor uitbreiding is de beschikbaarheid van irrigatiewater”, aldus Joubert.

Bij het proefbedrijf houdt men zich vooral bezig met innovatieve systemen (andere irrigatietechnieken) en wordt er onderzoek gedaan voor de lokale landbouw. De stichting werkt nauw samen met de dienst Landbouw Veeteelt Visserij (LVV) en in overleg met de dienst worden onderzoeksonderwerpen bepaald. Zo werden verschillende soorten paprika en komkommers getest om variëteiten te vinden die het beste voldoen in onze grond-, water- en klimaatomstandigheden. “Die lange ‘Hollandse’ komkommers in de supermarkt komen niet uit Nederland, maar zijn hier gekweekt”, aldus Joubert. “En ook die cherrytomaatjes. Allemaal van eigen bodem.” Om bepaalde groenten, die tot nu toe geïmporteerd worden, ook op Curaçao te kunnen kweken zijn er ook testen gedaan met bijvoorbeeld bloemkool en radijs en er worden verschillende teeltmethodes voor gewassen getest om de opbrengst te verhogen. De resultaten van die onderzoeken worden via de afdeling voorlichting van de dienst LVV overgedragen aan de tuinders.

Soltuna gaat ervan uit dat de tuinders hun tijd moeten besteden aan wat zij het beste kunnen, namelijk het produceren van groente en fruit. De tuinders gevestigd op Groot Piscadera moeten hun groente en fruit via Soltuna op de markt brengen. Alle andere tuinders van Curaçao kunnen ook via de stichting hun producten verhandelen en als ze gebruik willen maken van de marketingorganisatie van de stichting moeten ze zich houden aan een aantal voorwaarden. Zo zijn de deelnemers verplicht al hun groente en fruit via Soltuna te verhandelen, de deelnemers maken met Soltuna afspraken welke producten zij in welke hoeveelheid zullen produceren en er wordt vooraf met Soltuna een vastgestelde contractprijs betaald, voor de producten en hoeveelheden waarover een overeenkomst is bereikt, ongeacht de gerealiseerde verkoop. Elke maandag woensdag en vrijdag tussen 06.30 en 09.00 uur leveren de producenten hun product aan bij Soltuna, de producten worden gesorteerd, gewogen en in standaardhoeveelheden verpakt. De tuinder kan verder gaan met produceren, de truck van Soltuna brengt de producten bij de diverse afnemers en de producenten worden per week uitbetaald voor hun productie. “Wij weten wat de vraag is en we geven ook aan wat de tuinders moeten kweken.”

Soltuna produceert zaailingen van alle mogelijke groentesoorten voor de tuinder. De tuinders hoeven zelf de opkweek niet te doen en ze beginnen met goede gezonde planten. Ook de grondbewerking voor de tuinders op het terrein bij Groot Piscadera wordt door Soltuna verzorgd. De tuinders die via Soltuna verkopen, maar niet op het terrein hun landbouwgrond hebben, worden door medewerkers van Soltuna regelmatig bezocht. Doel van deze bezoeken is om teelttechnische en bedrijfskundige adviezen te geven, vooral op het gebied van ziekten en plagen en teeltmethoden. Ook worden er dan gegevens verzameld inzake de aanplant om te kunnen voorspellen wat de verwachte productie wordt. De marketing kan zo afgesteld worden op het verwachte aanbod. De marketing bij Soltuna wordt door Herman Esser gedaan.

Om de grond ‘gezond’ te houden wordt de grond bemest. Joubert: “Je kan niet alles halen, je moet ook terugzetten.” Ter bestrijding van ongedierte worden er chemische middelen gebruikt. Dit zijn volgens de landbouwkundige relatief veilige middelen.

De haat/liefdeverhouding die het eiland heeft met water is van meer invloed dan men denkt, want bij te weinig water (droogte) en bij te veel water (verrotte planten) voelt de consument het in de portemonnee. Stichting Soltuna draagt haar steentje bij om de groenteteeltsector op het eiland verder te ontwikkelen. Joubert ziet veel toekomst in ‘beschermde’ teelt en de nieuwe kas gaat daar zeker mogelijkheden voor geven. Een tweede kas van 2000 vierkante meter kan ook nog gebouwd worden, want de materialen liggen er al. “Het is niet gemakkelijk om op Curaçao landbouw te bedrijven. De planters van vroeger kwamen hier en dachten iets te vinden zoals Indonesië, maar hier is het andere koek. Er gebeurt thans niet veel meer dan voorheen, maar er is nu wel meer interesse voor de landbouw.”

Literair talent voor het oprapen

Liefhebbers van de geschreven en gesproken kunst kunnen komend seizoen hun hart weer ophalen. Stichting Artescrita organiseert van september tot december verschillende activiteiten waar gedachten, woorden en pen centraal staan. Op het programma staan onder meer een verhalenvertelavond, een poëziewedstrijd en een cursus in het schrijven van gedichten.

Tekst: Esther Schasfort

Curaçao bruist van het literaire talent. Dat is de mening van Artescrita, een jonge literaire stichting, bekend van de poëziewedstrijd vorig jaar rond '10-10-10'. Echter, veel van deze literaire uitingen liggen in een schoenendoos, bureaulaatje of een folder op de C-schijf te wachten op ontdekking. Publiceren is duur, en fondsen zijn moeilijk te vinden. Fundashon Artescrita probeert deze lokale verhalen en poëzie in de openbaarheid te brengen door schrijvers en dichters te stimuleren hun werk te publiceren.

Fundashon Artescrita, opgericht op 19 mei 2010, is ontstaan naar aanleiding van een door leerkrachten georganiseerde poëziewedstrijd ter ere van Violet Ravenstein. Zij droomde altijd al van een literaire club. Ze benaderde de docenten en het schrijverspact was gesloten. Wat Arte di Palabra is voor jongeren, wil Artescrita zijn voor volwassenen. Een podium dat de literaire kunst op het eiland wil verlevendigen. In het bestuur van Fundashon Artescrita zitten Violet Ravenstein-Lourens (voorzitter), secretaris Kenneth Westerhout, penningmeester Curt Belfor en de leden Geraldine Gaari, Ilse Schoobaar-Anthonij, Norval Faneyte, Frencel Wawoe, Jeanella Reenis-Brute en Hubert Penza.

Cursus en wedstrijd
De stichting steunt beginnend schrijvers- en dichterstalent op allerlei manieren. Dit jaar gebeurt dat onder meer door de cursus deskundigheidsbevordering in het schrijven van poëzie. In de dichtkunst bestaan er tal van regels, en gaat het niet alleen om talent, aldus bestuurslid Kenneth Westerhout die al van kleins af aan gedichten schrijft. Bovendien organiseert Artescrita ook dit jaar weer een poëziewedstrijd. Dit jaar is het thema vrij. Iedereen die 21 jaar of ouder is kan tot en met 14 oktober zijn bijdrage op papier inleveren bij de Openbare Bibliotheek of digitaal sturen naar de bestuursleden Kenneth Westerhout (awor-si@hotmail.com) en Norval Faneyte (akoerio@hotmail.com). Een uitnodiging tot deelname zal in de lokale dagbladen geplaatst worden. Heeft u vorig jaar al meegedaan dan krijgt u een e-mail met details toegestuurd.

Doop gedichtenbundel
In november organiseert Artescrita een literair-culturele avond waar verschillende activiteiten plaatsvinden. Ten eerste zullen op deze avond de winnaars van de poëziewedstrijd van dit jaar bekendgemaakt worden.

Een speciale plaats op het programma deze avond is de doop van een gedichtenbundel. In dit werk zijn bijdragen aan de wedstrijd van vorig jaar bijeengebracht. Alle deelnemers die toen hun creatieve geest loslieten op het thema 'Liefde voor je eiland', zijn benaderd en hebben vijf gedichten ingestuurd. Een jury koos hieruit 22 gedichten en Artescrita bundelde ze tot een mooie dichtbundel.

Registratie nieuw talent
Naast literaire bijeenkomsten is de stichting ook van plan het schrijverstalent op het eiland te registreren en in kaart te brengen. Rond eind november wordt er in de Openbare Bibliotheek een registratiedag georganiseerd. (Onbekende) dichters en schrijvers krijgen, bij het overleggen van drie werken, een plaatsje op de 'literaire lijst'.

Het bestuur van Artescrita tijdens de oprichting van de stichting.

Meer boeken voor de jeugd
Een van de wensen van de fundashon is om de jeugd geïnteresseerd te krijgen in lezen en literatuur. De goede opkomst bij de activiteiten georganiseerd door Arte di Palabra is een goed teken. Echter het Papiamentstalige aanbod van kinderboeken kan groter meent ArteScrita. Bovendien moeten de boeken toegankelijker gemaakt worden.
Als het aanbod in de schoolbibliotheek groter is en de kinderen de boeken ook mee naar huis mogen nemen, dan zou dit het lezen onder de kinderen vergroten. Want de interesse is er, aldus Hubert Penza.

Dit seizoen
Het seizoen opent op 10 september in de Openbare Bibliotheek met een 'Nochi di Kuenta', een avond voor volwassenen waar bekende schrijvers verhalen komen vertellen. Bent u geïnteresseerd in de activiteiten van Artescrita en wilt u meer weten, dan kunt u met de stichting contact opnemen. Fundashon Artescrita: Kolonelsweg 25, tel: 737-3991, e-mail-mail: fundashonartescrita@yahoo.in

Overzicht activiteiten

9 September, 19.30 - 22.00 uur:
'Nochi di kuenta', Openbare Bibliotheek

17 September, 09.00 - 13.00 uur:
Workshop gedichten schrijven, Vormingscentrum Santa Rosa

September/oktober: Gedichtenwedstrijd

5 November, 19.30 - 22.00 uur:
Literair-culturele avond met bekendmaking winnaars gedichtenwedstrijd en presentatie gedichtenbundel, Cultureel Centrum Curaçao

Eind november: Registratiedag (onbekende) dichters en schrijvers

Culturele Agenda

Kunst & exposities

Beyond the horizon
Tot en met 17 september is in MonArt Gallery de expositie 'Beyond the Horizon' te bezichtigen met werk van Ras Ishi, Dianthe Chirino en Norva Sling. Ishi is afkomstig van Barbados. Hij maakt robuust werk waarin hij speelt met kleur, vorm en lijnen. Hij is er een meester in de ziel en identiteit van het Caribisch gebied weer te geven. Dianthe Chirino is geboren op Curaçao. Ze woont en werkt in Toscane, Italië. Ze heeft een klassieke, realistische schilderopleiding en ze gebruikt haar techniek om spirituele, politieke en sociale enigma's te verwerken tot vaak verrassende, verwarrende schilderijen waarin perspectief een grote rol speelt. Norva Sling is eveneens Curaçaose van geboorte. Na een jarenlang verblijf in Nederland keerde ze onlangs terug naar het eiland. De winnares van de Cola Debrot-prijs in 1991 staat bekend om haar sculpturen van het menselijk lichaam, met name het vrouwelijke.

Harmony
In Gallery Alma Blou is de expositie 'Harmony' te bezichtigen: schilderijen in gemengde technieken van Sri Iridikromo uit Suriname en beelden van Hortence Brouwn. Iridikromo is een veelzijdige jonge artieste die inmiddels de aandacht heeft getrokken van internationale kunst critics. Haar werk is zeer beeldend, kleurrijk en experimenteel voor wat betreft materiaalgebruik. Haar belangrijkste thema is de vermenging van culturele tradities en etnische invloeden in Suriname. Bij Brouwn is het voornaamste thema het menselijk lichaam, de innerlijke gevoelens die zich uiten via lichaamstaal. Ze verwerkt diverse materialen in haar sculpturen. Alida Neslo, een Surinaamse actrice, zal de openingswoorden uitspreken. De expositie is tot 17 september te zien.

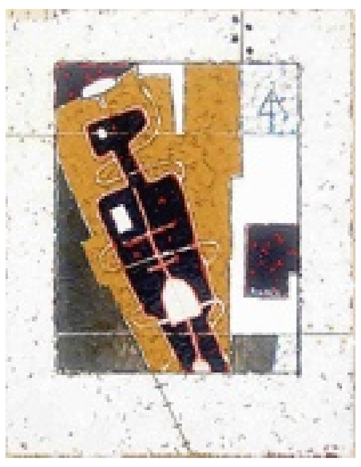
Werk van Ras Ishi te zien bji MonArt.

Island Reflections
De Pree Art Center and Gallery in het Hope College in Holland, Michigan, houdt tot 1 oktober een expositie van contemporaine kunst uit Curaçao getiteld 'Island Reflections'. Openingstijden: maandag - zaterdag van 10.00 - 17.00 uur, zondag van 13.00 - 17.00 uur. Voor meer informatie: 616-395-7500.

Pompoen Baart Kalebas
Tot en met 1 oktober is in Landhuis Bloemhof 'Pompoen Baart Kalebas, van Afrika naar de Caraïben' te zien, een expositie van muziekinstrumenten uit Afrika en het Caribisch gebied, samengesteld uit de privé-collecties van verschillende lokale verzamelaars. Er is ook een kinderhoek ingericht en een hoekje voor op Curaçao gemaakte instrumenten. De expositie is opgedragen aan Elis Juliana, de 'eminence grise' van onze cultuur. De entree is gratis. De expositie omvat meer dan 80 verschillende instrumenten van Afrikaanse landen zoals Kameroen en Kenia, Caribische landen, zoals Curaçao en Cuba, maar ook Latijns-Amerikaanse landen zoals Venezuela en Brazilië. Er zijn instrumenten vervaardigd uit verschillende materiaalsoorten (metaal, hout, schelpen en leer) en voor verschillende functies, zoals werk, vertier, communicatie en religie.

Kunst bij AH
Elke maand hangt er bij Albert Heijn nieuw werk aan de muur van het Allerhande Café. Deze maand (t/m 27 september) werk van Astrid van Dorp.

Dans & Theater

Ba sende bela pa mi - Anthony Jamanika
Toneelstuk over een secretaresse die alle medewerkers en zelfs haar chef om haar duim draait. Zij kent alle collega's door en door, hun sterke en zwakke punten. Daarom heeft zij voor elk van hen een kaars in de kleur van hun lievelingskleur op hun bureau gezet en wacht zij af wat er met ze gaat gebeuren. Omdat iedereen een beetje bang voor haar is, kan zij doen en laten wat ze wil. Zelfs degene die probeert om het een beetje goed te maken en op te lossen kan niet tegen haar op. Zij dreigt met het feit dat hij nog een kaars zal krijgen... Maar wat zij tegen Fidel zei had net het omgekeerde effect. Er speelt zich heel wat af: woordspeling, leugens, liefde en veel meer. Een echt drama!

Zaterdag 3 september om 21.00 uur
Zondag 4 september om 20.00 uur
Entree: 27,50 gulden
Locatie: Teatro Luna Blou

Muziek

Mondharmonica-concert
Op zaterdag 10 september geeft Jules Marchena een concert met lichte, klassieke muziek. Het aparte van dit concert is, dat alles op een mondharmonica gespeeld wordt. Dit muziekinstrument wordt vaak ondergewaardeerd, maar je kunt er ontzettend veel uit halen! Er worden werken vertolkt als Eine Kleine Nachtmusik van Mozart, een Guigue van Vivaldi, een Gavotte van Bach etc.
Het concert vindt plaats in het C.C.C.-gebouw te Emmastad en begint om 19.30 uur. Entree kost 15 gulden.
Voor meer informatie: 567 8861 / 736 4189
e-mail: julesmarchena.music@gmail.com

Film

Filmhuis Openbare Bibliotheek
8 september: Into the Wild
Plaats: Auditorium van de Openbare Bibliotheek
Tijd: 19.00 uur
Entree: leden 2,50 gulden. Niet-leden 5,00 gulden.

Euroscope Curaçao 2011: Films from Europe
In de maanden augustus en september vindt in Teatro Luna Blou Euroscope Curaçao 2011 plaats. Tijdens dit filmfestival kan de liefhebber van Europese films genieten van films uit Europese landen, inclusief Nederland. Entree: 13,50 gulden.

Uit Frankrijk: Jean de la fontaine, el desafio
Volgt de confrontatie tussen Jean de la Fontaine, schrijver van de wereldberoemde Fables, en Colbert, financieel beheerder van Lodewijk XIV, koning van Frankrijk. In 1661 krijgt Colbert zijn rivaal Fouquet, een machtige adviseur van de jonge koning, gearresteerd. Terwijl alle andere kunstenaars de beslissing steunen en zich naar het hof haasten, bevestigt dichter La Fontaine zijn steun aan Fouquet. Colbert staat erop de waarheid te achterhalen, maar La Fontaine blijft dicht bij zijn overtuiging. Zonder geld observeert hij en schrijft hij de Fables, die protesteren tegen een despotische regering.
Donderdag 8 september om 19.00 uur
Genre: Historisch drama
Taal: Frans gesproken, Engels ondertiteld
Entree:13,50 gulden
Locatie: Teatro Luna Blou 19:00

Boeken & literatuur

Dubbele boekpresentatie
Stichting Simio Literario viert haar tweede lustrum in de OBA Centrale bibliotheek in Amsterdam met een presentatie 'Woorden willen bloeien/Palabranan ke floria'. Op zondagmiddag 4 september om 15.00 uur - in samenwerking met Uitgeverij In de Knipscheer, Werkgroep Caraïbische Letteren, Amsterdams Fonds voor de Kunst, NiNSee, Cake du Fortin en Openbare Bibliotheek van Amsterdam (OBA) - met een dubbele boekpresentatie: de bloemlezing onder redactie van Fred de Haas: 'Wie ben ik/Ken mi ta' met bijdragen en schrijvers en dichters van schrijfgroep Simio Literario en de verhalenbundel 'Compa Nanzi's Capriolen' van Joan Leslie, lid van Simio Literario; de muzikale omlijsting wordt verzorgd door Pro Guitara en Izaline Calister.

Rietveld & Curaçao
Deze maand verschijnt het boek 'Rietveld & Curaçao. Een modern architect op een Caraïbisch eiland'.
Gerrit Rietveld ontwierp tussen 1949 en 1960 zes gebouwen die tot op de dag van vandaag nog een voorbeeldfunctie hebben. Rietveld wist als geen ander gebruik te maken van het klimaat op eiland met grote dakoverstekken tegen directe instraling van de zon en regelbare shutters in plaats van gesloten wanden. Lees meer over zijn werk op Curaçao in deze nieuwe publicatie.
Titel: Rietveld & Curaçao. Een modern architect op een Caraïbisch eiland', Jan de Heer.
ISBN 978 90 6450 774 8

Varia

Ascencion
Iedere eerste zondag van de maand is er Open Huis op landhuis Ascencion. De toegang is gratis. Het Open Huis vangt om 10.00 uur aan met een oecumenische kerkdienst. Voor de kleintjes is er een kindernevendienst. Om 11.00 uur is er een rondleiding om en door het fraai gerestaureerde en gemeubileerde landhuis. Hapjes, drankjes en muziek aanwezig.

Stichting Vormingscentrum Landhuis Ascension organiseert vrijwel iedere donderdag rondleidingen over de plantage en omgeving. Vanaf 08.30 uur staat de koffie klaar. De rondleiding duurt ruim een uur. Deelname kost tien gulden (koffie, cake en limonade bij aankomst inbegrepen) en is uitsluitend mogelijk bij opgave via tel: 864 1950, 5187265 of per mail: info@landhuisascencion-curacao.com.

Jules Marchena geeft volgende week een mondharmonica-concert.

Nieuw & opmerkelijk

Training Belichting
Dansschool Turning Point organiseert in samenwerking met de Mondriaan Stichting de training 'Belichting Bewegende Podiumkunsten'. Een goede belichting is essentieel bij een voorstelling, het licht vertelt immers ook een verhaal. De training is bedoeld voor zowel technici als artistiek leiders van dansscholen, theatergezelschappen of anderzins. Na afloop van de training zijn de deelnemers in staat een lichtplan op te stellen en uit te voeren. Meld u snel aan, er zijn nog maar enkele plaatsen beschikbaar. Duur en periode: 10 dagdelen, van 5 t/m 17 september
Plaats: La Tentashon, Teatro Luna Blou, WTC.
Kosten: max. 500 gulden per deelnemer. Voor meer informatie: Nelly Schotborgh 5247521, Rita Koeks 5629920

Noteert u alvast:

Filmhuis Openbare Bibliotheek
13 oktober El secreto de sus ojos. Plaats: Auditorium van de Openbare Bibliotheek. Tijd: 19.00 uur.
Entree: leden 2,50 gulden. Niet-leden 5,00 gulden.

De Culturele Agenda verschijnt iedere zaterdag in de Ñapa. Stuurt u alle info s.v.p. naar: agenda.cultuur@gmail.com.

De cast van Ba sende bela pa mi.

Feuilleton

‘Terug tot Tovar’ (12)

‘Some dance to remember, some dance to forget’

Hotel California
The Eagles

Tekst: Hans Vaders

Ramón Romero kreeg in zijn bar aan het Waaigat soms bezoek van een andere Europeaan, een makamba uit de lage landen, wiens helblauwe, harde ogen de felle novemberstormen van de Waddeneilanden meedroegen. Een collaborateur pur sang die mee trachtte te dansen met iedere denkbare muziekvariant, hoe dissonant en schel de klanken daarvan ook klonken.

Een scharrelaar van het zuiverste kaliber, die was aangespoeld op een eiland in de tropen waar hij helemaal niet voor geboekt had, een eiland dat hij niet begeerde en waarmee hij geen enkele binding had. Hij vergeleek het met zijn bekrompen, strenggelovige milieu. Daar had hij, naar eigen zeggen, zijn jeugd apathisch en verveeld doorgebracht ‘op de dorpsschool tussen aalscholvers, halfdebiele vissersjongens en strandjutters in de dop.’

Domineeszoon Tamahata, van Molukse ouders, dacht van de kunst te kunnen leven en handelde in zelfgefabriceerde koperen sieraden en snuisterijen gemaakt van stukjes kwarts en versneden glimmende koekblikken, die hij, aan een zwarte schoenveter geknoopt, naar hij vertelde, ‘met grote winst als originele volkskvlijt aan cruisetoeristen in Punda wist te slijten.’

Tamahata begreep maar weinig van het verdriet van het eiland, want ‘dat is toch maar een afgeschreven kolonie van het Koninkrijk der Nederlanden en de Dominicaanse en Colombiaanse vrouwen hier gedragen zich heel anders dan in mijn moederland. Een beetje te nederig, zo afhankelijk, alsof ze constant iets van je willen. Er zijn altijd wel zwaarwegende problemen met nooddruftige kinderen of overige naaste familie met een chronische of dodelijke kwaal in het thuisland, maar je weet alleen niet precies welke problemen of welke opspelende ziektes, en dit alles kost in de dagelijkse praktijk altijd heel veel geld.’

‘Maar Tamahata, je bent letterlijk gestoord, man,’ riep Romero gewoonlijk pathetisch uit na zo’n onsamenhangend betoog vol zelfbeklag, ‘wat een stom gelul, wat een gezeik, dit is toch Zuid-Amerika, zien jullie zwarte makamba’s dat dan niet in, terwijl jullie toch zo slim denken te zijn met een oplossing voor ieder probleem binnen handbereik of het nu gaat om financiën of culturele waarden.’

‘En dat Zuid-Amerika komt niet alleen door de geografische ligging. Al vele honderden jaren vindt er een uitwisseling van anarchistische ideeën en creatieve gedachten plaats tussen de eilanden en de vaste kust. Al honderden jaren zijn er hechte handelsbetrekkingen: inferieure kanonnen en afgekeurde geweren ten dienste van de revolutie, vochtig buskruit en andere militaire contrabande, in ruil voor vaten zeezout, voedsel, bier, sigaren, bonte papegaaien, hoeren en agressieve dwergapen. Wie is er nu beter af, wij of zij, wie is er de facto de slimste partij?’ ‘Armlastige Venezolaanse bannelingen van aristocratische afkomst waren vaak lange tijd te gast op het eiland en sommigen trouwden er ten slotte, moedeloos maar potent, met een muurbloem uit een oude familie van protestantse huize. De macho-cultuur zat er al vroeg in en de overvolle, kinderrijke krotten die daarvan het gevolg waren, draaiden om de moeders en grootmoeders. Het werd het cultiveren van het jeugdige kind, de zoon die alles mocht, zelfs zijn zwangere moeder slaan, het werd het virtuoze maskeren van grof drankmisbruik door hoge ambtenaren, de modieuze peperdure kleren en de bijbehorende verzorgingscultus met de declaratie zonder limiet en verantwoording.’

‘Als dat geen Zuid-Amerika is! Maar het is ook de laissez faire-mentaliteit, het niet kunnen kiezen tussen twee aanlokkelijke werelden, twee continenten, het ene rijk, afgeleefd en in moreel verval, het andere jong, smerig en gemeen als een bedrogen puta met aids, waardoor alles tot nu toe op het eiland bij het oude blijft en zo is het verdomme geed, dus geen nieuwlichterij Tamahata, dat kunnen we hier absoluut niet gebruiken. Mijn suggestie is om anders maar zo snel mogelijk op te rotten naar je land van herkomst.’

Gevoed door zijn vurige Venezolaanse achtergrond en een degelijke Duitse scholing vond Romero het wel charmant dat het eiland, wellicht dankzij die ogenschijnlijke smeltkroes van meer dan zestig verschillende nationaliteiten, helemaal geen eigen gemeenschappelijke cultuur bezat of het moesten de nauwgezet gerestaureerde stads- en landhuizen uit de Hollandse koloniale tijd zijn.

Hij moest hartelijk lachen om de tambú, eens een doorn in het oog van de katholieke kerk en de pastoors te paard die met hun karwats om zich heensloegen, de en plein public uitgevochten organisatorische verwikkelingen en bittere ruzies rond het tumbafestival en carnaval en het niet uit te roeien geloof in kwade geesten, heilzame kruiden en bittere medicinale drankjes.

Ook de seú, het jaarlijkse oogstfeest, kon hij wel waarderen, waarbij in een populaire groots opgezette optocht toch serieus te nemen eilandbewoners zoals ambtenaren, politici en schooljuffrouwen, verkleed als korenaren en overrijpe tomaten door de straten van Otrobanda flaneerden om de succesvolle oogst te vieren van een dor eiland zonder noemenswaardige akkerbouw. Dit alles begeleid door Afrikaanse trommelmuziek en het sonore geluid van een koehoorn of geperforeerde karkóschelp. Volgens Ramón Romero had een en ander absoluut niets te maken met nos identidat kultural, onze culturele identiteit.

Romero moest op een dag resoluut ingrijpen op de plantage toen Hernández, na een heftige woordenwisseling met Cassandra, met zijn jachtgeweer, bedroefd en zonder enige illusie, de mondi in wilde trekken om zichzelf van kant te maken. Romero praatte op hem in als een zielenherder. Dat had hij in zijn jeugd ook wel willen worden, een herder, een leidsman.

Romero was op school in Venezuela gefascineerd geraakt door de spannende maar ook gruwelijke vertellingen over de martelaren van de moederkerk. In het bijzonder door die van de zwartrokken, missionarissen die door de indianen in Zuid-Amerika meestal zonder pardon werden opgehangen. Jaren later, in Costa Rica, had hij eens een enorm en grotesk schilderij gezien met daarop afgebeeld vier opgeknoopte jezuïten in hun keurig gestreken en geplooide donkere toog. En de belevenissen van de eerste fraters die lang geleden op het eiland waren neergestreken vanuit Tilburg om er te sterven, hadden ook zijn aandacht.

Van Ilse Smiedt, zijn beschermelinge die zo goed kon dansen en pianospelen, had hij na hun jaren in Venezuela en na zijn bijna fatale ongeluk bij Valencia, nooit meer iets gehoord. Hij was van de ene op de andere dag bij haar weggegaan omdat hij niet met een vrouw kon verkeren, die in een beklemmend labyrint van herinneringen leefde, alsof dat verleden belangrijker was dan het heden. Toch, hij had zijn vroegere minnares eens geschreven. Het was weliswaar een korte brief geweest met bijgesloten een recente foto, maar een antwoord op zijn epistel had hij nooit ontvangen.

Slotakkoord 5

Ramón Romero de las Rosas was die bewuste dag vroeg opgestaan. Vanuit zijn eenvoudige Spartaans ingerichte kamer was hij met zijn elektrische rolstoel naar de met witte en gele bloemboeketten versierde kapel van het klooster gereden om de Aurora-mis, die zoals gewoonlijk om vier uur begon, bij te kunnen wonen.

Het was immers bijna Kerstmis en intuïtief besloot Romero op zijn keurig gestreken shirt, een guayabera met kunstige stiksels, de onderscheiding te dragen die SS-generaal Felix Steiner hem als enige niet-Duitser na de slag bij de Narva had opgespeld. Het IJzeren Kruis tweede klasse, een ridderorde met een lint in zwart, wit en rood, wegens uitzonderlijke moed in het zicht van de vijand.

Zijn vroegere chauffeur Socrates Léon was de vorige dag nog langs geweest met een literfles bruine rum als versnapering. Geestrijk vocht met een afdronk alsof het Franse cognac van uitzonderlijke klasse betrof. En natuurlijk kwam hij met allerlei vermakelijke verhalen over de eilanden. Vooral het meest recente incident met een zekere Liebknecht kon hem bekoren; de naam en de daaraan gekoppelde associaties hadden duidelijk zijn interesse.

De argeloosheid, de naïviteit waarmee Europeanen naar de eilanden denken af te reizen. Romero mocht die Hollanders wel. Altijd maar kankeren over het veldrantsoen van glazige aardappels en koude bonen uit blik. En vechten konden ze geen van allen. In zijn compagnie stierven ze als vliegen, de een na de ander. León had er een treffende vergelijking voor. ‘Het is bij uitzondering de kostbare voorruit van onze auto, meestal betreft het de muskieten die het slachtoffer worden.’

‘Heren Smiedt en Strubinger, mijn goede vrienden, ik wil u, zo het u uitkomt, iets speciaals laten ervaren over onze nieuwe toekomst en relatie.’ Wolf Liebkecht stelde dit voor na het mislukte overleg met de dorpsraad van Colonia Tovar in het vergaderzaaltje van de Bierstube.

‘Ik probeer voor al jullie mede-Duitsers te zorgen’, had de inlichtingenofficier benadrukt. ‘Wij zijn mannen van hetzelfde bloed, van dezelfde cultuur en aard. Wij zijn allen de scheppers, de grondleggers en steunpilaren van ons volk. Jullie moeten jezelf ontdoen van het verleden. Ik ben ronduit teleurgesteld in jullie houding, jullie eenzijdige opstelling tegenover ons vaderland in nood. Ik had meer steun verwacht in ons dorp, waarvan ook ik een der zonen ben. Vergeet dat niet.’

Daarna reed ik met de Studebaker de heuvels in naar Del Flores bij het klooster van de Dominicanessen, de twee mannen gemoedelijk pratend en rokend op de achterbank met ieder een schnaps in de hand. Ik had begrepen dat het meningsverschil tussen de dorpsraad en Liebknecht iets te maken had met de bevoorrading - verse groenten, vlees en dieselolie - van U-boten, van de Duitse onderzeeërs die in de Caribische Zee de raffinaderijen van Aruba en Curaçao verkenden. Kapitein ter zee Ernst Kals, de latere commandant van de U-130, was daar nauw bij betrokken. Een loyaal steunpunt in een vijandig milieu was zonder meer noodzaak.

Het uitzicht op de rivier de Tuy vanaf de Mirador del Flores is zonder meer indrukwekkend wanneer de ochtendzon de mistslierten tussen de donkere vochtige sparrenbomen doet schitteren in een spectrum van frisse lichte kleuren, de snelstromende meanderende rivier een sereen glinsterend lint op de bodem van het bemoste groene dal. In het weekeinde is het er druk met dagjesmensen uit de hoofdstad Caracas die na de ochtendregen behoedzaam het steile glibberige pad terzijde van de mirador, het uitkijkpunt, afdalen om exclusieve snapshots te schieten voor het familiealbum.

Toen hij bij de mirador op het gladde beton voor de haakse bocht, enige vaart begon te krijgen, wist Ramón Romero dat voor hem het slotakkoord werd gespeeld, dat zijn verleden en heden nooit meer een andere wending zouden nemen. Nooit meer met de Studebaker door de Andes naar Mérida. Nooit meer op de besneeuwde pas bij Las Piedras in de Sierra Nevada met Ilse en Socrates als uitgelaten kinderen in hartje zomer sneeuwballen gooien en daarna dampende noedelsoep eten. Nooit meer Wolf. Nooit meer naar zijn geliefde doch zielloze eilanden. En bovenal, nooit meer terug tot Tovar. (VdK)

(Wordt vervolgd)

Leesvoer

Het negende schrift van Maya

‘Vertel me wat je wilt, met dit woeste leven, met dit kostbare leven, want je leeft maar één keer.’

De negentienjarige Maya is op weg naar Chiloé, een eiland in het zuiden van Chili. De ogenschijnlijke rust van deze geïsoleerde plek steekt schril af tegen het harde straatleven van Las Vegas met zijn drugs en geweld dat Maya gewend is. Haar oma heeft haar naar Chiloé gestuurd en Maya een schrift meegegeven waarin ze haar dagboek kan bijhouden. Zo kan ze erachter komen wat zij nu echt wil met haar leven. Op Chiloé woont Maya bij Manuel Arias, een oudere, stugge antropoloog die bezig is een boek te schrijven over de mythologie van het Chileense eiland. Ook hij worstelt met zijn verleden.

Isabel Allende heeft een aangrijpend verhaal geschreven over een jonge vrouw die de waarde van het leven opnieuw ontdekt. Met een groot inlevingsvermogen beschrijft ze de mensen om Maya heen: haar liefdevolle grootouders, haar verslaafde Las Vegas-maatje Freddy, haar geliefde Daniel, de norse Manuel Arias en de bewoners van het eiland, die haar leren luisteren naar de stem van de natuur.

Het negende schrift van Maya is een roman over een jonge vrouw met een sterke overlevingsdrang, een onmiskenbaar Allende-verhaal: ontroerend, spannend en met warme humor.

‘Maya heeft mij meer doen lijden dan enig ander van mijn personages. In sommige scènes had ik haar het liefst een draai om de oren willen geven, in andere had ik haar wel in mijn armen willen nemen om haar te beschermen tegen de wereld en haar eigen verwarde hart.’ (Isabel Allende)

Titel: Het negende schrift van Maya
Auteur: Isabel Allende
Uitgever: Wereldbibliotheek
ISBN/EAN: 9789028424401

Ars Poëtica

Nog droeviger...

Nog droeviger buig ik me en soepel
over de rand van mijn nikkelblank verdriet
en ik kniel voorover, en ik hel mij koel voorover
beleefd als Izaak onder teder bloed

mezelf overziend door mijn oneindige schimmen
mezelf sterk tot aan m'n enkels, mezelf koel
en in mijn hand, mezelf helder en triest
mezelf gevangen in m'n heldere kleur
nog droeviger, nog droeviger, nog waardiger
maar altijd soepel buitelend tot het punt
van als glas zo wit en helder-harde tranen

nog droeviger, nog droeviger, nog koeler
dan ooit voor mogelijk gehouden werd, ben ik
in dit feest van droefheid met mezelf.

Frank Martinus Arion
(uit Avenue, 1980, nr. 1)

CARIB publishing

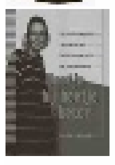

Beetje bij beetje beter
Dit ‘zelf-hulp’ boek moedigt vrouwen met een eetstoornis aan zelf weer de controle te nemen over hun eigen leven door hen de informatie en adviezen te geven die ze nodig hebben om hun eetproblemen de baas te worden.

Durf, leer en presteer
Leer presenteren met zelfvertrouwen en plezier! Met behulp van dit boek kunt u zelf werken aan uw presentatievaardigheden en persoonlijke ontwikkeling. Ook kan dit boek als handleiding worden gebruikt door professionals die anderen coachen.

Mindset, de weg naar een succesvol leven
Niet alleen onze vaardigheden en talenten zorgen ervoor dat we succesvol zijn, maar ook een juiste mindset speelt een grote rol. Met de juiste instelling kunnen we beter presteren en onze persoonlijke doelen bereiken.

Verkrijgbaar bij de boekhandel
of via www.Caribpublishing.com

Milieu

Pleidooi voor bossen

In het systeem dat de onderzoekers uitgedokterd hebben, kan het bos de CO2 opslaan die het suikerriet zelf niet kan opslaan.

"De bossen absorberen jaarlijks tot zeventien keer meer dan de gewassen, hun aanwezigheid tussen de suikerrietgewassen zou de landbouwuitstoot door transport en verbranding kunnen compenseren", zegt botanicus Marcos Buckeridge, een van de onderzoekers.

De studies die de stelling moeten onderbouwen, zijn over twee maanden klaar. De onderzoekers krijgen daarvoor de hulp van het Nationaal Instituut voor Ruimteonderzoek.

"We willen ook gegevens verzamelen die aangeven hoeveel bosoppervlakte nodig is om de volledige uitstoot in de staat São Paulo te compenseren", zegt Buckeridge. De zuidelijke deelstaat São Paulo is de grootste suikerrietproducent van Brazilië.

Ethanol

Brazilië haalt niet alleen suiker uit suikerriet maar ook steeds meer ethanol, dat net zoals suiker van de sacharose in het suikerriet wordt gemaakt. De snel groeiende ethanolproductie vindt zijn oorsprong in het Nationale Alcoholprogramma (Proalcohol), dat in 1975 werd opgestart om de Braziliaanse afhankelijkheid van olie te verkleinen, een gevolg van de oliecrisis van 1973. Sindsdien is de Braziliaanse suikerrietoogst zevenmaal groter geworden.

Daardoor is Brazilië minder van petroleum afhankelijk geworden, maar zijn er ook nieuwe problemen opgedoken. Onder meer luchtvervuiling en CO2-uitstoot omdat de bladeren van de hoge suikerrietstengels net voor de oogst in brand worden gestoken: dat vergemakkelijkt nadien het werk van de suikerrietkappers. Vanaf 2014 is dat verboden omdat de oogst steeds meer gemechaniseerd wordt. Uit onderzoek is bovendien gebleken dat de plantenresten de grond in conditie houden.

Agronoom Manoel Tavares, voorzitter van de Cultureel-Ecologische Vereniging Pau Brasil, noemt de exclusieve monocultuur van suikerriet een ramp. De regio Ribeirão Preto, in het noordoosten van São Paulo, bestond vóór 1975 voor een kwart uit bossen. "Tegenwoordig beslaan ze nog maar 4 procent. Dat verandert het regenpatroon, vermindert de vochtigheid en maakt het warmer."

Spotlight op dieren

Bloedarmoede (1)

Bloedarmoede is een veel voorkomend probleem. Een aantal aspecten zal ik voor u beschrijven en als voorbeeld zullen we daar de nierpatiënt van vorige week voor gebruiken, want bij deze patiënten is bloedarmoede een veel geziene complicatie.

Tekst: Margot Hack

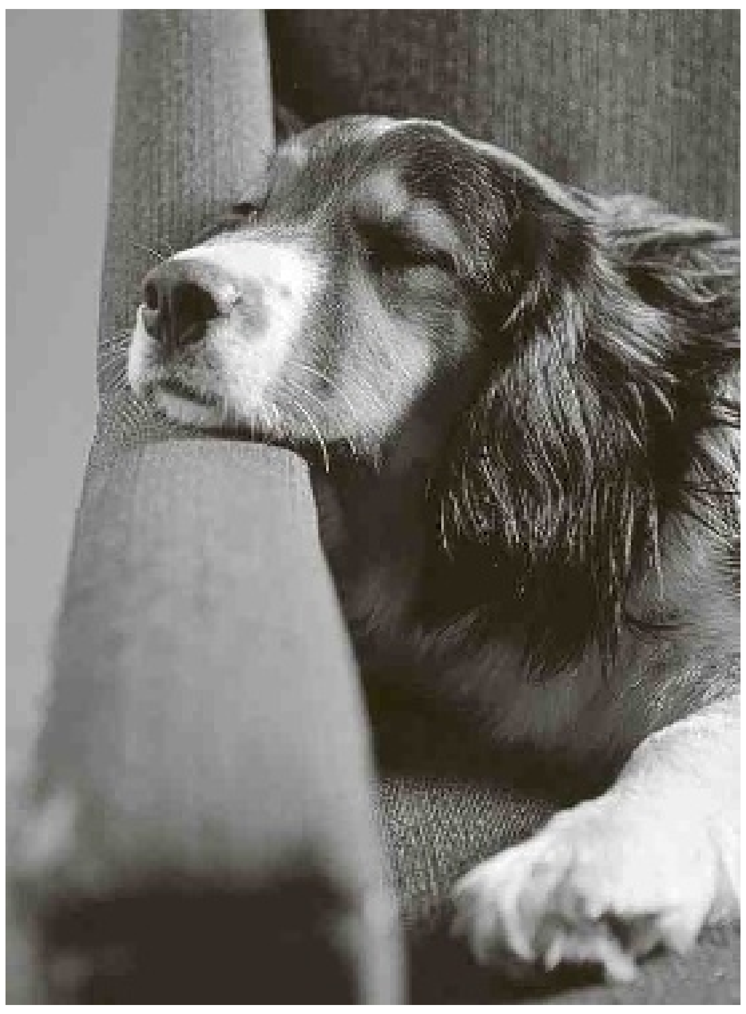

Bloedarmoede ontstaat door onvoldoende rode bloedcellen. Rode bloedcellen zijn eigenlijk microscopisch kleine zakjes met hemoglobine. Ze bevatten geen DNA. Ze hebben geen interne structuren en daardoor geen mogelijkheden tot een gecompliceerde stofwisseling. Ondanks hun eenvoud is hun functie cruciaal: ze vervoeren hemoglobine, een ijzerbevattend complex eiwit dat zorgt voor het vervoer van zuurstof naar de weefsels en zorgt voor vervoer van kooldioxide naar de longen zodat het afgevoerd kan worden.
Te weinig rode bloedcellen betekent te weinig hemoglobine wat op haar beurt weer betekent te weinig aanvoer van zuurstof naar weefsels. Bij een patiënt betekent dit gebrek aan energie, slechte eetlust, bleekheid en samengevat een vermindering van levenskwaliteit.

Er zijn drie belangrijke manieren waarop bijvoorbeeld een nierpatiënt rode bloedcellen kan verliezen. De eerste manier is door een beenmergdepressie. In beenmerg worden normaal gesproken rode bloedcellen aangemaakt, dus als hier een probleem aanwezig is, dan ontstaat er een tekort aan rode bloedcellen. De tweede manier is een bloeding en de derde manier wordt hemodilutie genoemd en komt neer op een bloedverdunning.
Het handhaven van een stabiele rode bloedcelhoeveelheid houdt de patiënt energiek en levendig en is cruciaal om in leven te blijven.

Margot Hack is dierenarts te Ronde Klip

Beenmergdepressie

Eén van de functies van de nieren is het produceren van een hormoon dat erythropoëtine wordt genoemd. Dit hormoon, afgekort 'EPO' geeft het signaal aan het beenmerg om meer rode bloedcellen te gaan maken. Wanneer de nier beschadigd is wordt de aanmaak van het hormoon eryphropoëtine ook verstoord. Er zullen nog rode bloedcellen gemaakt worden, maar gelang de tijd verstrijkt zal de productie stoppen.

Een gemakkelijke manier om het aantal rode bloedcellen te meten is met behulp van het 'packed cell volume' ofwel PCV. Het PCV is een aanduiding van het percentage bloed dat uit rode bloedcellen bestaat.
In een centrifuge kan een bloedmonster gescheiden worden in rode bloedcellen, witte bloedcellen en serum. De hematocriet of HCT meet ook het volume rode bloedcellen, maar gebruikt hiervoor de hoeveelheid hemoglobine. Praktisch gezien meten PCV en hematocriet hetzelfde.

	Normale PCV	Normale HCT
Hond	37 - 55 procent	43.3 - 59.3 procent
Kat	24 - 45 procent	29.3 - 49.8 procent

Bij nierpatiënten zal de ernst duidelijk worden wanneer de PCV onder de 20 procent duikt. Of en wat hier aan te doen is zal ik u volgende week laten weten.

"Bij een gebroken poot is het maken van een röntgenfoto altijd noodzakelijk anders kan de behandeling nooit goed gedaan worden!"

Dierenartsenpraktijken Vredenberg, Ronde Klip, Tera Kora en Comenencia
Tel: 737-2185-737-3202

Puzzels

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
3. Atmosfeer overdruk; 5. kloosteroverste; 10. gebergte (Sp.); 12. het loten; 13. insect; 16. gebak; 17. ademhalingsorgaan van vissen; 18. pampahaas; 20. rondedans; 22. giftige plant; 26. rangtelwoord; 29. loven; 30. vrouw; 31. logo; 34. geraamte; 37. bezittelijk vnw.; 39. bleekrood; 40. schildersgerei; 42. gedorste korenhalmen; 43. balsport; 45. waadvogel; 46. handel; 47. Noorse godheid; 48. rivier in Rusland.

VERTICAAL:
1. Geest; 2. slaginstrument; 3. woonboot; 4. huidsmeer; 6. trek aan een marihuanasigaret; 7. insect; 8. snaarinstrument; 9. sluitspeld; 11. drug; 14. afstammeling; 15. scheepstouw; 19. Spaanse wijnsoort; 21. zeebocht; 23. bijbelse figuur; 24. vismand; 25. filmdecor; 26. ambacht; 27. lof; 28. spoedig; 31. zwenking; 32. gezever; 33. veelvoudig; 35. processievlinder; 36. verstand; 37. strandmeer; 38. snavel; 40. tijdje; 41. gevechtswagen; 43. bevel; 44. bijbelse figuur.

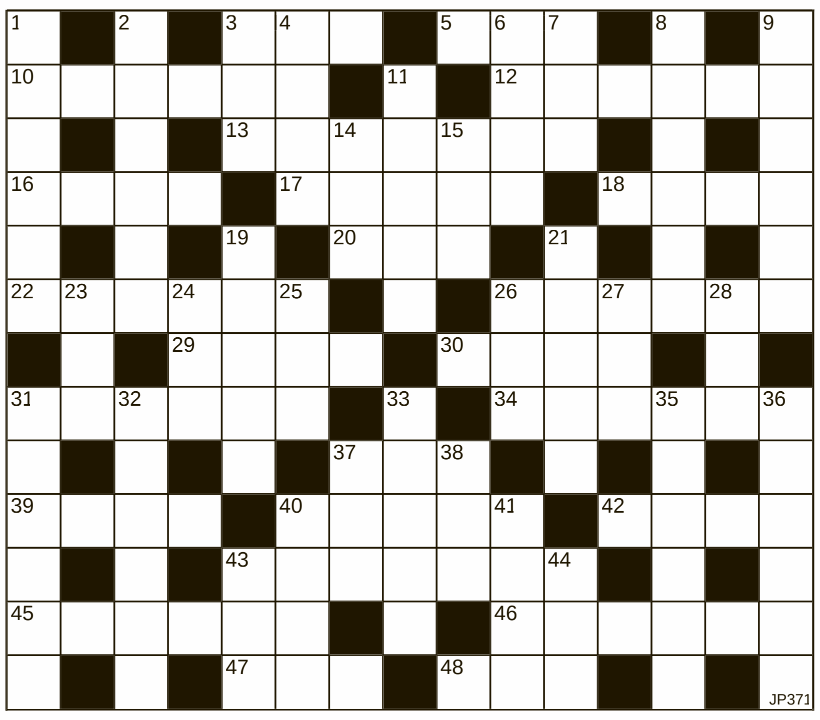

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

27-8-2011

J. Delany – Wever
Pos Chiquito 301
Aruba

L.R. Croes
Seroe Colorado 243
Aruba

C.F. Leonora
Mahumaweg 11
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2, tijdens kantooruren. Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744. De prijzen vervallen na drie maanden.

ANAGRAM

Op elke verticale regel dient een woord van vier een van vijf en een van zes letters te worden ingevuld. Het woord van vijf letters bestaat uit de letters van het voorgaande woord plus 1, het woord van zes letters bestaat uit de vijf letters van het voorgaande woord plus 1. Als de hele puzzel juist is ingevuld, vormen de letters op de vet omlijnde regel een woord.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

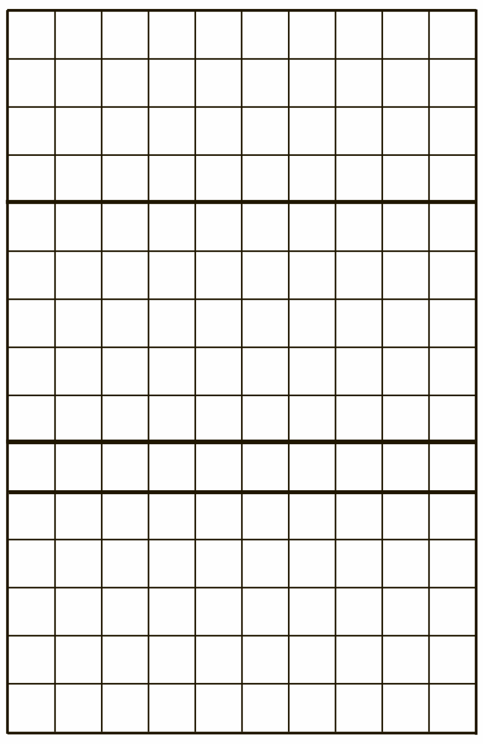

1. Pluim, toestand van rust, voorts;
2. Noorse godheid, wilde hond in Australië, prul;
3. soort hond, peilstift, uitvinder van de gloeilamp;
4. naklank, eetketel, echtgenoot;
5. handgewricht, kussenovertrek, gulzigaard;
6. vulkaan in Italië, zijn glans verliezen, steunpijler;
7. ritmische beweging, gemelijk persoon, land in Europa;
8. kluwen, Russische zweep, boomwol;
9. kleur, schrijfkosten, vreemde taal;
10. zoom, dondergod, soort schild.

CRYPTO-OVERLAPPER

Op elke regel twee woorden invullen. Twee of meer eindletters van het eerste woord zijn meteen de beginletters van het tweede woord.

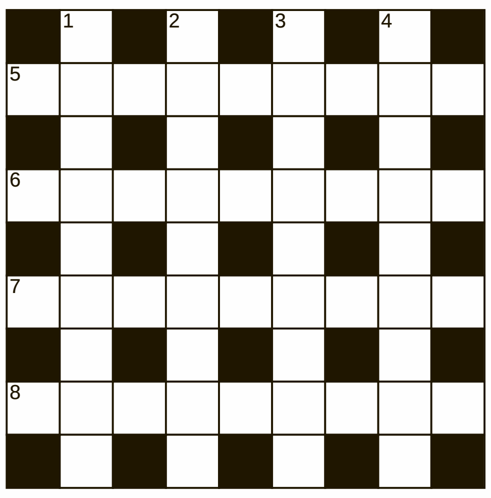

HORIZONTAAL:
5. Wijn voor de vorm van een Turk (6);
Bewijs van vertrek naar Afrika (5);
6. Adembenemende kant (8);
Zo verwaand dat het geen inhoud heeft (4);
7. Winstgevende proportie (8);
Hardhandigheid (4);
8. Familie van een (mannetjes)putter (5);
Berokkenen is een kwestie van inschakelen (7).

VERTICAAL:
1. Touwwerk tegen de kou (4);
Deze reactie is de oplossing (8);
2. Voor hem is het in orde (6);
Echtgenoot die het land heeft (8);
3. Hier spelen de buurtactiviteiten zich af (8);
Gebied waar deze plant groeit (5);
4. Meteen is het een heleboel (6);
Roemrijk (7).

WOORDZOEKER

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

G	N	I	G	I	T	S	E	V	L	S	K	N
K	A	B	S	N	E	T	E	E	E	E	T	E
A	D	M	G	I	N	E	T	J	I	A	R	M
S	N	S	R	O	G	E	A	T	A	I	L	M
U	N	E	D	E	B	G	E	L	A	E	T	A
C	E	D	K	O	H	O	P	T	O	G	E	W
I	T	I	K	E	B	C	I	T	I	K	K	Z
T	H	E	R	V	R	R	S	D	O	N	N	R
A	C	L	U	C	O	P	E	D	A	A	I	E
M	I	E	H	T	A	O	S	V	L	B	L	K
O	T	B	U	A	P	N	N	D	P	E	K	E
L	S	A	L	S	E	E	T	E	A	O	E	B
P	N	S	P	K	F	T	E	I	R	A	T	B
I	A	M	K	F	S	IJ	C	U	A	S	W	S
D	A	O	O	E	I	H	C	R	A	N	A	K
R	B	B	E	V	L	A	H	S	T	B	M	A

Aanstichten
Ambtshalve
Anarchie
Autoritair
Bank
Beeldscherm
Bekerzwammen
Beleid
Bete
Boetiek
Boffen
Bokken
Diplomaticus
Enig
Etensbak
Gajes
Gors
Hurk
Klinket
Kwaadspreken
Plaat
Rampspoedig
Riet
Saucijs
Slaapstoel
Stopverbod
Vestiging

PUZZELSLANG

Begin bij vakje 1. Bij elk volgend cijfer begint een nieuw woord. De laatste letter van een woord is telkens de eerste letter van het volgende woord. Bij goede invulling, is in de licht gekleurde vakjes een woord te lezen.

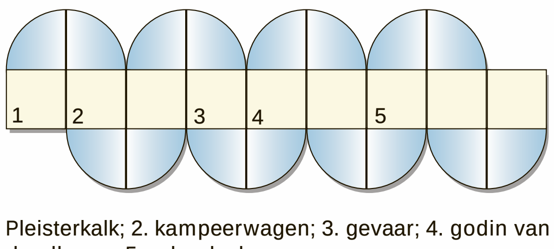

1. Pleisterkalk; 2. kampeerwagen; 3. gevaar; 4. godin van de landbouw; 5. schoolvak.

© Puzzelland/110903

SUDOKU

				2		5		
5		7	8		1			2
6		8	9		5			4
		1			8		9	3
	7							
		4			7	6		
		9	5	4			8	
	5						1	
4			2	1		3		

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

Oplossing vorige week

3	1	4	9	7	2	8	5	6
2	8	7	4	6	5	3	9	1
6	9	5	1	8	3	4	2	7
4	3	9	7	5	8	1	6	2
7	2	6	3	9	1	5	4	8
1	5	8	6	2	4	9	7	3
8	6	1	5	4	7	2	3	9
5	7	2	8	3	9	6	1	4
9	4	3	2	1	6	7	8	5

OPLOSSINGEN VAN VORIGE WEEK

Prijspuzzel: HORIZONTAAL: 1. Rijwiel; 4. rechtsom; 10. hen; 11. eet; 12. uitham; 14. stamroos; 17. fis; 18. rad; 19. ars; 20. stem; 22. mep; 24. ver; 26. noe; 27. topic; 30. oberon; 32. cupido; 33. farce; 34. erf; 35. fin; 36. vod; 38. egel; 39. esp; 41. aas; 42. rug; 44. garantie; 47. berlijn; 48. uso; 49. nep; 50. eettafel; 51. ironie. VERTICAAL: 1. Reukstof; 2. wetgever; 3. eraf; 4. res; 5. entree; 6. hemd; 7. ter; 8. stoa; 9. miss; 13. mig; 15. aap; 16. oreid; 21. merci; 22. moord; 23. kopie; 25. roe; 27. tuf; 28. pingelen; 29. coulance; 31. balsa; 34. eosine; 36. vat; 37. kub; 39. egge; 40. prut; 41. anoa; 43. geer; 45. ast; 46. eel. Crypto-overlapper: Horizontaal: 5. Pastillen; 6. asregenie; 7. vlamslaan; 8. knaapollo. Verticaal: 1. Kapsalont; 2. steenmaal; 3. sleegloop; 4. decimaalt. Anagram: neus-steun-Tussen; ster-eerst-Oester; sier-serie-Erosie; heer-heler-Helper; haam-omaha-Omhaal; rond-rodin-Ondier; roer-lorre-Roller; roek-koren-Donker; veen-zeven-Evenzo; moer-enorm-Romein. Gevraagd woord: TOEHOORDER. Woordzoeker: DWARSDRIJVER Puzzelslang: 1. Open; 2. nautiek; 3. knie; 4. evenmin; 5. naleven. Het sleutelwoord luidt: ONTKENNEN.

‘Klassieker’

Wat uit het verre buitenland komt moet wel goed zijn, heeft men in Rusland niet alleen lange tijd gedacht maar ook publiekelijk beleden. Neem bijvoorbeeld de tijd van tsarina Catherine de Grote. Iedere invloedrijke familie importeerde zowel de producten als het bijbehorende personeel, voornamelijk uit Frankrijk en Oostenrijk. Dit resulteerde in de praktijk in de meest verfijnde, de meest uitgelezen, de meest zeldzame gerechten die door de Frans-Russische chefs werden gecreëerd: Elegant, smaakvol, zeer genuanceerd en nogal decadent allemaal. Uit die periode van voorspoed en ongekende rijkdom van enkelen dateren ook de Veal Orloff, de Beef Stroganoff en de Chicken Kiev.

Beef Stroganoff

Tekst: Hans Vaders Foto’s: Archief

In diezelfde 19e eeuw bestonden er ook wel degelijk bestsellers, boeken die als warme broodjes over de toonbank vlogen. Zo was er de Russische Elena Ivanovna Molokhovets die marketingtechnisch zo rond 1861 een gat in de markt ontdekte door zich uitsluitend te richten op één specifieke en gefortuneerde doelgroep: de jonge getrouwde vrouw uit de Russische middenklasse en aristocratie. Het resultaat was een dik receptenboek met als titel, vrij vertaald, ‘Een Cadeau voor Jonge Huisvrouwen’, dat tot in het revolutiejaar 1917, 19 herdrukken beleefde en waarvan ruim 295.000 exemplaren werden verkocht. Een gigantisch aantal voor die tijd.

Nou nee, het was eigenlijk niet eens de bedoeling dat de gesoigneerde belle van goeden huize zelf achter het fornuis ging staan, daar had ze wel haar personeel en keukenbrigade, liefst Franse koks, voor. Het ging meer om het overzicht, de planning en de nieuwe ideeën, wat de gasten nu weer eens voor bijzonder maal voor te schotelen. Veel van de ruim 3200 recepten waren nogal bewerkelijk van aard zoals geroosterd speenvarken, Madeira cake en korhoen met een notenpastei, maar ook de meer eenvoudige bijgerechten, paddenstoelen, taarten, soepen en salades ontbraken niet in het lijvige boekwerk.

Ook instructies inzake het maken van jam, mosterd en - niet te vergeten - vodka werden uitgebreid behandeld, en vooruitstrevend voor die tijd, naast een uitvoerige uitleg over kooktechnieken en hulpmiddelen in de keuken, was er ook een volledig hoofdstuk gewijd aan gezonde voeding en werden suggesties gegeven om tijd en geld te besparen.

Maar goed, het mag duidelijk zijn dat het onschuldige receptenboek de nieuwe machthebbers, de Sovjets, een doorn in het communistische oog was, ook al gezien ‘de toon die neerbuigend en aristocratisch aandeed en de vertegenwoordigers van de arbeidende klasse - het proletariaat - in diskrediet bracht en kleineerde’. Zo wordt bijvoorbeeld beweerd dat ‘een verse voorn niet bepaald smakelijk is en nauwelijks bruikbaar voor een goede maaltijd, geef die vis maar aan de bedienden en stalknechten als voedsel’. Een Cadeau voor Jonge Huisvrouwen werd gekwalificeerd als ‘bourgeois en decadent’ en uit de schappen van de boekwinkels in Moskou, St. Petersburg en Kiev verwijderd. Het betekende het voorlopige einde van een toen al enigszins gedateerde bestseller uit de tsarentijd, ook al omdat uiteraard bij het koken geen gebruik werd gemaakt van geavanceerde kookapparatuur, van koelkasten, van elektrische en gasovens.

Daarna volgden in de toenmalige Sovjet-Unie decennia van voedseltekorten, lange rijen voor de gaar- en soepkeukens en schaarste aan basis-ingrediënten zoals eieren. Kookboeken? Dat waren sprookjes uit de oude doos geworden, uit de nostalgische tijd van overgrootmoeder. In de jaren vijftig, na de dood van dictator Stalin, werd het bestaan van de gemiddelde burger ietwat beter en nam ook de belangstelling voor wat meer complexe bereidingswijzen van voedsel weer toe.

Dit mondde uit in een nieuw kookboek voor de jonge Russische huisvrouw, die nu overigens zelf voor het aanrecht stond en daadwerkelijk de enige echte ‘keukenprinses’ in huis speelde. Het werd ‘Het Boek van Smakelijke en Gezonde Voeding’ als huishoudelijk hulpje. En, oude bestofte bestsellers zijn vaak niet kapot te krijgen. Publiciste Joyce Toomre ‘herontdekte’ het oude kookboek van Molokhovets weer in 1992, vertaalde en herschreef het in het Engels en publiceerde het als de klassieker ‘Classic Russian Cooking: Elena Molokhovets’ a Gift to Young Housewives’. Russische topkoks maken hier weer gretig gebruik van bij het prepareren van hun speenvarken à la Gorki, korhoen met hazelnoten en kalfsvlees op de wijze van Orloff.

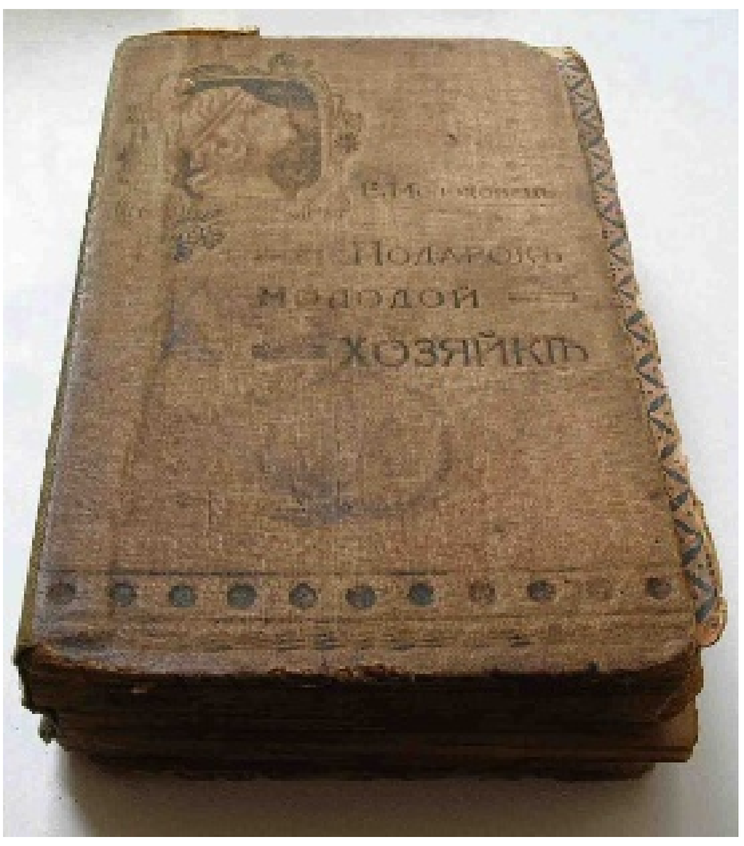
Molokhovets kookboek.

Fruitmarkt in St. Petersburg.

KOOK MEE MET MAY

Blintsjiki (blini’s)

1 zakje gedroogde gist van 7 gram
2 cups lauwe melk
200 gram boekweitmeel

4 eieren, gesplitst, de eiwitten stijf kloppen
1 1/4 cup lauwe melk
2 eetlepels gesmolten ongezouten roomboter
1 eetlepel suiker
snufje zout
1 cup boekweitmeel
ongezouten roomboter om te bakken

In een kom de gist in de lauwe melk oplossen.
De boekweitmeel er door mengen en tot een dun beslag roeren.
De eidooiers, de lauwe melk, de boter, de suiker en het zout gladkloppen.
Bij het gerezen gistmengsel voegen, dan de boekweitmeel en de stijfgeklopte eiwitten.
Opnieuw 20 minuten laten rijzen. Als het beslag te dik is wat lauwe melk toevoegen.
In een kleine koekenpan in de roomboter ongeveer 20 dunne pannenkoekjes bakken.
Warm houden in folie.

Serveren met zure room, kaviaar, haring of gerookte zalm of voor het ontbijt met boter, honing, curd of jam.

Eet smakelijk,

May

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Casillero Del Diablo Sparkling Brut

Druifsoort:	Chardonnay
Streek:	Limari Valley, Chili
Kleur:	Licht goudgeel
Geur:	Groene appels, citrus en mineralen
Smaak:	Fris en zacht met fijne bubbels en hints van citrus

Wat een feestelijke manier om hapjes te serveren! Maar ook leuk bij de zondagse brunch. Daarom vandaag een prachtige mousserende wijn uit de Limari Valley van Chili. De Casillero del Diablo Brut Reserva wordt gemaakt van honderd procent Chardonnay. Zijn frisheid en mineralig karakter krijgt hij van de streek, Limari, die zo’n 320 kilometer ten noorden van Santiago de Chile ligt. Het is een droog gebied met heel weinig regen en koele nachten, waardoor het fruit rustig zijn tijd neemt om te rijpen. Hij zal een elegante en smaakvolle combinatie maken met uw selectie van blintsjiki.

Santé!

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store, Licores Maduro en uw favoriete supermarkt

Asosiashon pa Autismo Curaçao
www.autisme-curacao.net
Informatiecentrum AAC
Cybelestraat 1
Tel. 4617379
info@autisme-curacao.net
zaterdag 10:00 – 12:00

Het genot van wijn

De wijnwereld, Portugal!

Nu naar het land van de beroemdste versterkte wijn, Portugal. Een land dat inderdaad bekend staat om zijn port, maar ook om zijn goedkope rosé’s. Maar bereidt u zich maar voor, want het land heeft veel meer te bieden. Het aan traditie gehechte Portugal heeft zijn wijn-industrie via een rustige renovatie naar vernieuwing gebracht. Moderne wijnbereidingstechnieken werden geïntroduceerd toen jonge producenten het roer overnamen en aansluiting zochten bij de internationale wereld van kwaliteitswijn. Tegenwoordig vindt u vaak artikelen over deze wijnen in de wijnpers. ‘The Winespectator’ heeft zelfs een aantal keren een Portugese wijn in de top 10 van sommige jaren gehad. Dit geeft duidelijk aan, dat we het over de top van de top hebben.

Tekst: Licores Maduro

Portugal is verdeeld in verschillende streken/regio’s. Deze zijn van noord naar zuid: Minho, Douro, Bairada, Ribatejo, Teras do Sado en Alentejo. Van deze streken zijn Minho en Douro de beroemdste, maar Alentejo is ook enorm in opkomst.
De port is de beroemdste versterkte wijn ter wereld. Deze wordt gemaakt door halverwege het gistingsproces alcohol toe te voegen waardoor alle gistcellen afsterven. Hierdoor blijft er een hoger gehalte suiker aanwezig en door de toevoeging van alcohol is er natuurlijk meer alcohol. Port wordt voornamelijk onderverdeeld in de soorten witte port, ruby port en tawny port. De witte port wordt uitsluitend van witte druiven gemaakt en ondergaat rond de drie jaar houtrijping. Een redelijk simpele port die kan variëren in zoetheid.
De ruby port is de beroemdste soort port. Hij wordt gemaakt van een mengeling van verschillende jaren en ondergaat drie jaar houtrijping waarna hij direct in de fles wordt bewaard. Twee subcategorieën hiervan zijn de late bottled vintage port en de vintage ports. De late bottled vintage blijft iets langer op hout, 7 jaar, waarna hij al drinkbaar is. Vintage ports blijven de standaard drie jaar op hout en daarna worden zij gebottled. Hierna worden zij voor een langere periode gerijpt in de fles. Vintage ports komen alleen voor in de beste jaren. Deze jaren worden vastgesteld door het ‘Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto’, het controlerende orgaan voor port en wijn van de streek. Vintage ports van een bepaalde wijngaard zijn er ook, deze worden dan single quinta vintage port genoemd.
Tawny ports zijn vernoemd naar de taankleur van de wijn. Deze ontstaat doordat de port meerdere jaren in eiken vaten rijpt waardoor er oxidatie ontstaat, de kleur wordt dan lichter en oranjebruinachtig. De tawny port is een mengeling van verschillende jaren. Tawny ports worden gebottled en op de markt gebracht als 10-, 20-, 30- en 40-jarig. Tawny port van een enkel jaar worden colheitas genoemd en moeten minimaal 7 jaar gerijpt worden. Nou dat was alleen port! Maar wel belangrijk om het even uit te leggen.

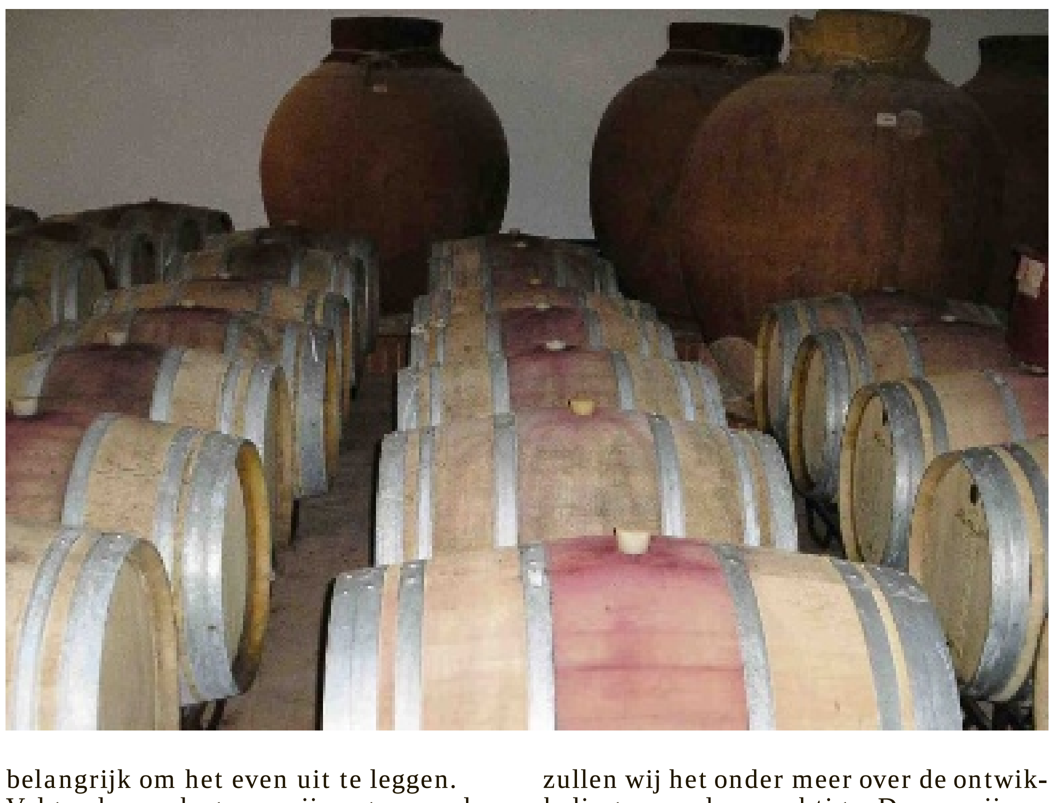

Volgende week gaan wij nog even door met Portugal om wat meer over de prachtige wijnen van dit land te vertellen. Dan zullen wij het onder meer over de ontwikkeling van de prachtige Douro-wijnen hebben.
Goed weekend!

ÑAPA Business

3 september 2011

Curaçaose passie in Limburgs dorp

De financiële crisis is aan het horeca-wezen niet ongemerkt voorbij gegaan. Toch is 'Grand Café at Today's' in het Limburgse dorpje Heel, nog altijd even kleurrijk en gezellig als ooit. Zo ook eigenaar en kok Archie Thodé, die zijn succes voor een groot deel dankt aan het ontmoeten van de juiste mensen op het juiste moment. "Het is ook zo'n fijne kerel", benadrukken zijn goede vrienden Louk en Wies. En wat gunnen ze het hem. Wat Archie heeft weten te presteren zou tenslotte maar weinigen zijn gelukt. Zijn gastvrijheid en passie voor koken zijn zo opmerkelijk en uniek, dat het zelfs de harten van de ooit wantrouwige en afstandelijke burgers van Heel geheel deed smelten.

Tekst: Belinda Devid

Terwijl Thodé af en aan loopt, dan weer aan de telefoon met klanten, dan weer in de keuken om de nodige voorbereidingen te treffen - openingstijd is om 6 uur en er is nog veel te doen - prijzen Louk en Wies zijn kookkunsten de hemel in. "Zijn gestoofde geitenvlees... overheerlijk. En hij maakt van die lekkere gebakken funchistengels", zegt Wies enthousiast. Piska korá en gebakken cassave zijn Louks favorieten, al zou je hem voor een pastechi ook wel uit bed kunnen halen. Opvallend is hoe goed het tweetal op de hoogte is van Antilliaans eten, en dat terwijl ze nog nooit op Curaçao zijn geweest.

"Ik heb in het begin wel wat te stellen gehad met de bewoners hier, hoor", vertelt Thodé grappend terwijl hij een schaal pastechi's, empanandas en gebakken yuca voor ons neerzet. Met een knipoog: "Wat de boer niet kent hè?" Maar ik heb m'n klanten langzaam maar zeker opgevoed. Vooral wanneer ze binnenkwamen met de opdracht: 'Regel het maar, Arch!' Dan greep ik gelijk mijn kans om juist die gerechten voor te schotelen waar ze in eerste instantie hun neus voor hadden opgehaald. En dan vroeg ik aan het einde van de avond: 'Weten jullie wat jullie net hebben gegeten? Geitenvlees!' Zo wijdde ik ze langzaam maar zeker in. "En nu? Van funchi tot stobá, gebakken barracuda en yuca... het gaat er allemaal in als kool."

Het ligt ook vooral aan de manier waarop hij zijn gerechten presenteert, vindt Wies. Van alles en nog wat in kleine beetjes, à la Spaanse tapas. "Je krijgt bij Archie een volledige 'tour' van de Antilliaanse keuken. Bij de Chinees kun je per keer maar één of twee specifieke gerechten bestellen en dat is veel beperkter en minder leuk. De zorg die Archie aan zijn gerechten besteedt kom je ook nergens anders tegen", benadrukt ze. Soms kijkt ze oplettend mee wanneer hij in de keuken bezig is. "Ik probeer zoveel mogelijk van hem te leren", zegt ze. En haar geliefde vriend Archie, door wie ze liefkozend 'moeder' wordt genoemd, is graag bereid haar het één en ander bij te brengen.

Archie Thodé leerde het koksvak al op jonge leeftijd. Op z'n twaalfde verhuisde hij van Curaçao naar Nederland om in Amsterdam en daarna in Tilburg de koksopleiding te volgen. Via een leraar kwam hij aan een bijbaantje en deed hij tijdens zijn studietijd als koksassistent in een tweetal restaurants in Roermond veel praktische ervaring op. Na zijn studie te hebben afgerond kwam hij te werken op een cruiseschip bij een Nederlandse rederij, gevolgd door twee jaar op cruiseschip 'Swiss Pearl' in Zwitserland. Eenmaal terug in Nederland was hij drie jaar in dienst van de Bilderberg-hotelketen toen hij zo'n zes jaar geleden zijn eigen restaurant begon.

'Antilliaans sprookje in Heel', luidde de kop in het landelijke dagblad 'De Telegraaf', toen hij in 2005 voor het eerst de deuren van zijn eigen restaurant Grand Café at Today's opende. De media-aandacht was vooral te wijten aan de ophef die dit 'sprookje' in eerste instantie had teweeggebracht. "Ik wist niet wat me overkwam en vroeg me af waar ik in hemelsnaam was beland", vertelt hij. "Ze dachten dat ik een drugsdealer was en de politie had mij zelfs een aantal dagen achtervolgd en ook nog foto's van mij gemaakt!" Het bleek dat het pand waarin hij zijn restaurant wilde vestigen, een heftige voorgeschiedenis van drugs en overlast had. De inwoners van Heel maakten zich grote zorgen over zijn intenties en hadden brieven naar de burgemeester gestuurd, waarin zij zich verzetten tegen de opening van zijn restaurant. Uiteindelijk kwam het met de tussenkomst van de toenmalige burgemeester van Heel, Margreet Hofmans, toch goed, al zou het een algehele dorpsvergadering vergen, waarin de dorpelingen werden geïnformeerd over zijn bedoelingen en hij persoonlijk aan iedereen werd voorgesteld.

"Dat was me een commotie", verzucht Louk, terwijl hij een hapje neemt van zijn pastechi karni. "Maar je moet je bedenken dat dit maar een heel klein dorp is, met een kleine gemeenschap van amper vierduizend inwoners. We wisten gewoon niet goed wat we moesten verwachten." Inmiddels kunnen ze er gelukkig om lachen en is de berg zand op hetgeen zich zes jaar geleden afspeelde bijna net zo groot als de waardering die men tegenwoordig voor Archie Thodé heeft. De Heelse gemeenschap staat wanneer nodig voor hem klaar. Ook toen hij twee jaar geleden zijn restaurant naar de huidige locatie verhuisde. "Dat was indrukwekkend en hartverwarmend", vertelt hij nog altijd dankbaar. "Ze kwamen in groepen tegelijk om te helpen: de eerste dag de mannen die met z'n allen de zware spullen versjouwden en de volgende dag de vrouwen, die de lichtere spullen aanpakten." Ook bij het verbouwen van het pand stond de gemeenschap hem bij. "In dit pand was oorspronkelijk een postkantoor gevestigd", vertelt Louk, terwijl hij laat zien waar de klanten zich vroeger - via een zijdeur - meldden. Achterin is er een aantal ruimtes, die ooit als kantoren dienden, waarvan Archie er één heeft omgetoverd tot een lounge met een dansvloer.

Voorin het restaurant staan de tafeltjes en aan de zijkant de bar. Er heerst een gezellige, tropische sfeer, alsof je ineens in een andere wereld belandt. De stoelen zijn geverfd in vrolijke kleuren en waar je ook kijkt staan kaarsen, planten en vazen met exotische bloemen in allerlei formaten en kleuren. Archie Thodé zoekt de bloemen wekelijks vers uit bij een bloemenexportbedrijf in de buurt. "Die bloemen komen niet door de keuring heen en worden anders vernietigd, zonde toch?", zegt Wies. Van het hoge plafond hangen door Thodé zelfgemaakte lampen, langspeelplaten fungeren als place mats en her en der staan zelfgecreëerde kunstvoorwerpen op display. Schalen met vruchten en groenten maken het geheel af. Een klant schreef in het gastenboek: 'Wauw wat een ervaring, eten bij Archie! Wij wanen ons op de Caribische eilanden, het restaurant ademt sfeer met zijn tropische inrichting!'

Ook de tuin, die is ingericht om ten tijde van mooi weer gasten te kunnen onderbrengen, oogt tropisch als ware het een terras op Banda'bou. Archie Thodé vertelt dat hij het gros van de kruiden die hij in de keuken gebruikt, zelf teelt, een eigen kokosboom in de tuin heeft en zelfs een bananenboom. "Tot nog toe heb ik geen bruikbare bananen kunnen oogsten, maar ik geef het niet op", zegt hij schertsend.

Bij het inkopen van de overige benodigdheden voor het restaurant staan Louk en Wies hem met alle plezier bij. "Ik ben sinds kort met pensioen en heb zoveel ervaring in het opsporen van koopjes en goede deals, dat ik graag voor Archie de groothandels en markten afga", zegt Louk, waarop Wies vertelt dat ze van huis uit al leerde hoe je van tien euro vijftien euro kunt maken. Thodé stelt de betrokkenheid van zijn vrienden erg op prijs. Zelf heeft hij wat minder tijd over. "Vroeger had ik meer mensen in dienst, maar vanwege economisch moeilijkere tijden heb ik er een aantal moeten laten gaan", vertelt hij. Hij blijft echter vooruitstrevend en positief. Veel van zijn motivatie put hij uit de enthousiaste reacties van klanten:
'Alles is met passie gedaan, maar dan ook alles. Nog nooit heb ik een 10 gegeven. Want tjonge jonge wat heb ik teveel gegeten zeg! Onweerstaanbaar lekker, die kunstwerkjes. Archie, jij bent een man met zo`n ongelooflijke passie voor waar je mee bezig bent. Jij verdient alleen maar uitverkocht te zijn! Wachtlijsten die oplopen tot een maand, om het privilege te hebben bij jou te mogen eten!', schreef één van hen.

Inmiddels oud-burgemeester Hofmans, die er ooit voor zorgde dat hij, ondanks alle ophef, werd opgenomen in de Heelse samenleving, staat ook nog altijd voor hem klaar. Hij lijkt het hart van een ieder die met hem in aanraking komt te stelen.

In zijn vrije tijd geeft hij salsales aan scholieren en daarnaast leidt hij dit jaar voor het vierde achtereenvolgende jaar een kookgroep waarin hij kookles geeft aan een groepje Heelse mannen. "Ik vind het fijn om iets terug te kunnen doen voor de gemeenschap", zegt hij. "Het geeft me ook voldoening wanneer ik merk dat het iets toevoegt. Toen de kookgroep voor het eerst begon, bakten de mannen er weinig van, maar inmiddels kunnen ze al heel aardig koken en dat vind ik te gek", zegt hij enthousiast.

Om hun waardering te tonen stelden de mannen van de kookgroep een kookboek voor hem samen, getiteld 'Proef de Passie'. Het boek bevat een aantal van zijn populaire Antilliaanse recepten en is verkrijgbaar in het restaurant. "Een echte aanrader", vinden Louk en Wies.

Eén van de recepten uit zijn kookboek is speciaal voor Ñapa-lezers opgenomen in dit artikel. Met de vriendelijke groeten van Archie Thodé en zijn vrienden vanuit Grand Café Today's: 'Kom gerust een keer langs en proef de passie'.

Grand Café at Today's
Wilhelminaplein 3
6097 AT Heel
website: www.at-todays.nl

Antilliaanse empanada (volgens recept van Archie Thodé)

Ingrediënten:
500 gram kipfilet
ketjap manis
1 rode paprika
maïsmeel
1 gele paprika
1 à 2 draadjes saffraan
2 teentjes knoflook
150 ml. tomatenketchup
phase
2 eetlepels piccalilly
2 grote uien gesnipperd
100 gr. rozijnen
adobo
1 eetlepel suiker
massala kerry
zout

Bereidingswijze:

Voor de vulling:
Bak uien, stukjes paprika en reepjes kipfilet in de phase op hoog vuur, samen met de ketjap manis, tomatenketchup, kerry massala, 2 eetlepels piccalilly en de rozijnen. Laat het een smeuige massa worden en draai het vuur laag. Voeg eventueel de aromat of all seasons toe.

Voor het deeg:
Voeg aan de vulling 50 gram extra belegen kaasschaafsel, een eetlepel suiker, een flinke snuf zout en 200 gr. maïsmeel toe. Met saffraan wordt het deeg op kleur gebracht. Het geheel moet tot een soepele massa worden geroerd. Voeg aan de massa langzaam bloem toe onder voortdurend roeren met een garde totdat er een deegbal ontstaat.

Het maken van de empanada:
Maak de tafel schoon en leg hierop een vochtige doek. Maak ballen van het deeg ter grootte van een tennisbal en plet de ballen. Leg de vulling in het midden en plak de randen dicht zodat er maantjes ontstaan. Eventueel met een vork de randjes extra aandrukken zodat er ribbeltjes ontstaan. Frituur de empanadas.

BBplein

‘Optreden’ voor sociale cohesie

Onlangs kwam ik een artikel tegen dat een bijzondere manier beschreef om jongeren uit achterstandswijken te leren in zichzelf en op anderen te vertrouwen. Het verhaal speelt zich af in de sloppenwijken van Rio de Janeiro, Brazilië.

Tekst: Shakti Aroena Lakhi

Om te kunnen samenwerken, uitdagingen aan te gaan en vertrouwen in anderen te krijgen worden jongeren uitgenodigd om in het circus ‘Creser e Viver’ (groeien en leven) allerlei kunsten te leren zoals jongleren, acrobatiek, clownerie, vuurspuwen en trapezelopen om vervolgens - als zij hun best doen - te mogen optreden in het circus voor een groot publiek. Zo zijn zij dan ‘even’ het zonnetje in hun gemeenschap. Voor deze jongeren is het een manier om uit hun dagelijkse sleur te komen en een positieve wending te geven aan hun leven. Dit geeft hen zelfvertrouwen en de sloppenwijken komen tegelijkertijd op een leuke en creatieve manier in een positief daglicht te staan vanwege de optredens voor het grote publiek. Een bijkomend effect is dat tussen de jongeren in een wijk en tussen de verschillende sloppenwijken de sociale cohesie in deze gemeenschap wordt bevorderd. En dat biedt weer draagvlak voor een evenwichtiger leefsituatie in deze wijken. Ook kunnen verbindingen ontstaan tussen deze sloppenwijken en andere nietachterstandswijken omdat de optredens van dit circus ook publiek aantrekt van buiten de sloppenwijken.

Zou deze manier om sociale cohesie in achterstandswijken te creëren ook werken op Curacao of zijn er andere methoden om dit te bewerkstelligen? Mijns inziens zou een dergelijk circus ook gebruikt kunnen worden als instrument om saamhorigheid teweeg te brengen tussen jongeren in achterstandswijken. Maar ook vormen als het opvoeren van toneelstukken waarin het leven van de jongeren centraal staat en hoe zij persoonlijk hier vorm aan geven of gezamenlijk muziek maken en dansen, kunnen ervoor zorgen dat zij op een positieve manier hun verhaal doen.

Belangrijk is om verschillende locaties voor de opvoeringen te hebben om deze zo zichtbaar te maken voor een breder publiek. Zo kan het toneelstuk of circus door middel van een mini-tour als rijdende voorstelling verschillende wijken bezoeken. En kan iedereen in achterstands- en rijke wijken bewust worden gemaakt van het leven in de ‘bario’s’.

Om deze activiteiten structureel uit te voeren en zodoende te verankeren in de aanpak voor duurzame wijkontwikkeling (profit aspect) dienen inkomsten gegenereerd te worden. Dit kan bijvoorbeeld door entreegelden te vragen of de optredens te laten sponsoren.

Als we willen nagaan wat dergelijke projecten kunnen bijdragen aan duurzaamheid is het zinvol om na te gaan hoe het ingrijpt op de 4 M’s. Op microniveau wordt gewerkt aan zelfvertrouwen en het vergroten van eigenwaarde. Hierdoor zal op mesoniveau een positieve interactie ontstaan tussen de jongeren, waardoor de sociale cohesie binnen de wijk wordt versterkt. Door op te treden in verschillende wijken ontstaat wederzijds begrip en zodoende verbinding tussen verschillende wijken, connectie op macroniveau. En uiteindelijk op meganiveau bijdragen aan de ontwikkeling van Curaçao tot een eendrachtig land met een gelijkwaardige relatie met landen om haar heen.

Tot slot mijn vraag aan u voor deze week: Hoe creëren wij op Curaçao sociale cohesie in de wijken?

Welkom op het BBplein! Het plein voor Bewust Burgerschap, Bewuste Bario, Bewust Bedrijf en Bewust Bestuur, waar duurzame ontwikkeling op Curaçao centraal staat. De plek waar we kennis en ontwikkelingen over duurzaamheid zullen delen en waar we elkaar zullen ‘ontmoeten’ om gezamenlijk duurzaamheid als drijvende kracht voor onze maatschappij te maken. Ook u kunt bijdragen, mail uw vraag, verhaal of reactie naar aroena.kcc@onenet.an

Het BBplein is een initiatief van ir. Shakti Aroena Lakhi. Zij is consultant bij Kool Caribe Consult en heeft zich ten doel gesteld Duurzame Ontwikkeling op Curaçao te bevorderen door onder meer kennisuitwisseling.

Recycling en duurzaamheid

Als we de drie pilaren van duurzaamheid in overweging nemen, People (sociale aspecten), Planet (milieu) en Profit (economie), dan valt recycling onder alle drie.

De materialen die wij gebruiken in ons dagelijks leven moeten ergens vandaan komen. De mijnmaatschappijen en de olie-industrie gaan op zoek naar de bronnen van de grondstoffen die men nodig heeft. Dat kan zoveel zijn: ijzer, koper, aluminium, olie (plastic), goud, cementstoffen, hout, zilver, zand en kolen.

De exploitatie van deze bronnen geeft een enorme toedracht aan de economie en de werkgelegenheid van verschillende landen. Als het geëxporteerd wordt, heb je dan ook een toedrage vanwege belastingen. Maar zoals bij alles, komt er een einde aan de hoeveelheid materialen en mineralen die je kan vinden. Op het moment dat mijnen of bronnen leeg raken zou er schaarste kunnen ontstaan. Mocht een grondstof heel schaars worden, dan zullen de prijzen wereldwijd stijgen. Door middel van recycling kunnen we bijdragen aan het hergebruik van materialen aan het einde van hun bruikbare leven. Bijna altijd gaat dit gepaard met een flinke energiebesparing in vergelijking met winning, transport, transformatie en fabricatie. Voor aluminium is dat 95 procent energiebesparing en voor plastic is dat 75 procent.

Sociale aspecten en recycling
Wanneer mensen gaan recyclen, beseffen zij dat ze wat terug doen voor het milieu en de economie, dat geeft een goed gevoel en draagt bij aan hun blijdschap en productiviteit (economie). Hoe meer een land recyclet, hoe meer banen er gecreëerd worden. Dat draagt bij aan werkgelegenheid en sociaal-economische kansen voor mensen die misschien een lage scholing hebben genoten. Sociale en economische aspecten staan natuurlijk nauw in verband met elkaar.

Milieu en recycling
Veel mensen hebben geen besef waar de materialen vandaan komen die zij gebruiken. Het is een ‘ver van hun bed’ - en velen weten niet beter. Wat men niet weet is dat veel van de mijnen of bronnen, waar de materialen vandaan komen, in natuurrijke gebieden liggen. Daar wordt alles platgebrand (met als gevolg CO2-ontwikkeling en opwarming van de aarde), dan wordt alles platgewalst en begint de winning van de grondstoffen. Tijdens het platbranden en het bulldozeren van deze gebieden gaan er veel bomen en dieren verloren. Kortom, biodiversiteit gaat verloren. Tijdens het winnen en transporteren van de grondstoffen ontstaat er nog meer CO2 vanwege de machines en transportmiddelen. Als laatste is het transformatieproces van grondstof naar materiaal, vaak een proces waarvoor chemicaliën of hoge temperaturen nodig zijn. Allemaal processen die bijdragen aan de opwarming van de aarde, wateren luchtvervuiling.

Door te gaan recyclen, kunnen we het destructieve gedrag van de mijnmaatschappijen een halt toeroepen en de opwarming van de aarde tegengaan. Door te recyclen, kan men optimaal gebruik maken van een grondstof, niet alleen een keer, maar meerdere keren. Op Curaçao kan men papier recyclen, zodat er minder bomen worden gekapt. Ook kan men bij verschillende supermarkten aluminiumblikjes deponeren. Die geexporteerd worden voor recycling en hergebruik. Duurzaamheid moet een onderdeel zijn van ons dagelijks leven.

Timo Brouwer
Green Force

Business Agenda

Curaçao

24 september t/m 2 oktober: Siman di Kultura
Week gewijd aan de Curaçaose cultuur waarin diverse activiteiten worden georganiseerd door verschillende culturele organisaties, scholen, etc. Doel is om stil te staan bij de cultuur van het eiland en onder anderen de jongeren meer inzicht in die cultuur te geven.

Aruba

30 september: KvK’s XVIII Annual Business Dinner Meeting
Keynote speaker dit jaar is Amar Bhidé, Thomas Schmidheiny Professor, The Fletcher School of Law and Diplomacy. Bhidé is een autoriteit op het gebied van innovatie, ondernemerschap en business strategy. Auteur van drie boeken over de uitdagingen op het gebied van zaken en leiderschap met betrekking tot het beginnen van nieuwe bedrijven rond nieuwe ideeën.Titel van zijn voordracht: ‘Sustaining the Venturesome Economy’.
Meer informatie: businessinfo@arubachamber.com of neem contact op met het secretariaat op telefoonnummer 582.1120.

13-14 oktober: Aruba’s 1st Safety & Security Conference
Conferentie over veiligheid en zekerheid in de werkomgeving en op scholen, met aandacht voor het Emergency Response Team, hoe zich voor te bereiden op noodsituaties en de rol van de media. Sprekers uit de Verenigde Staten, de voormalige Nederlandse Antillen en Aruba.
Locatie: Renaissance Convention Center
Contact: r.roos@arubahospital.com
Registratie fee bedraagt 100 dollar. Late fee is 250 dollar (na 30 september).
Meer informatie: Rachelle, tel: 587.4300, ext. 338 of email m.schoop@arubahospital.com

28-30 oktober: Beauty & Health Expo
Beurs met als thema gezondheid en schoonheid.
Locatie: Renaissance Convention Center
Contact: tel. 5839039,

4 november 2011: Annual Corporate Gala Dinner
Gala-avond met gastspreker, dinner en dance. Er zal een boeiend onderwerp worden behandeld met meerwaarde voor de ondernemers van het eiland. Tickets zijn nu al verkrijgbaar bij ATIA, via de website of de facebook page.
Plaats: Westin Ballroom
Entree: 175 florin per persoon
Meer informatie: bellen met nummer 5827593, www.atiaruba.org, www.facebook.com/arubatrade, of e-mail rsvp@atiaruba.org

Internationaal

14-15 september: The Human Potential 2011
Dit evenement stelt de bezoeker bloot aan opinies van experts en is een uitdaging voor het hedendaagse denken over hoe bedrijven en organisaties er in de toekomst uit zullen zien.
Plaats: New York
Meer informatie: http://ideas.economist.com/event/human-potential-2011 of email humanpotentialevent@economist.com

15-17 september: CTO State of the Industry Conference
Conferentie voor personen uit de toeristische industrie en hun strategische partners met als doel het bespreken van issues, het identificeren van oplossingen en actieplannen uitzetten waar het toerisme in de Caribische regio baat bij heeft. Deelnemers zijn onder anderen ministers van Toerisme, vertegenwoordigers van nationale toerisme-organisaties en vertegenwoordigers van de private sector.
Meer informatie: www.onecaribbean.org

18 september: Seminar ‘Conociendo el Mercado de Aruba y Curaçao’
Procomer, het promotie-agency voor internationale handel van Costa Rica en de Nederlandse ambassade in Costa Rica organiseren het seminar over business opportunities voor Aruba & Curaçao en Costa Rica. Het seminar geeft ondernemers in Costa Rica infomatie over de mogelijkheden die de eilanden te bieden hebben en de ‘do’s & dont’s’ van zakendoen op de eilanden.
Locatie: Days Inn, San Jose Costa Rica
Meer informatie: gvarela@procomer.com

6-9 september: Handelsmissie naar Costa Rica
Georganiseerd door Promocer, het promotie-agency voor internationale handel van Costa Rica. Wat heeft Costa Rica te bieden en hoe is het investeringsklimaat? Ontmoetingen tussen importeurs en exporteurs uit Europa, Azië, Centraal- en Noord-Amerika, het Caribisch gebied en andere landen. Ook vinden er workshops en conferenties plaats.
Location : Ramada Plaza Herradura Hotel, San Jose, Costa Rica
Meer informatie: misioncr@procomer.com

16-17 november: Global Energy Now!
Duurzaamheidsconferentie Global Energy Now! met als thema ‘Duurzaamheid in beweging’.
De conferentie staat voor ontdekken, beleven, inspireren, innoveren, netwerken en (internationale) samenwerking.
Met sprekers uit binnen- en buitenland, debatten, een breed scala aan onderwerpen, de inspiratieplaza met stands, workshops, het buitenprogramma met bezoek aan duurzaamheidsprojecten en met het jongerenpaviljoen belooft Global Energy Now! een succes te worden.
Meer informatie: www.globalenergynow.nl

De Business Agenda verschijnt wekelijks in de Ñapa. Informatie over zakelijke evenementen, zoals symposia, lezingen, trainingen en conferenties, zowel op Aruba, Bonaire als op Curaçao, is welkom op napa@amigoe.com.

Communicatie

Goede onderwerpregel (1)

Wist u dat 50 letters alles is wat tussen u en het succes van uw volgende e-mailcampagne kan staan. Hoezo? Dat is alle ruimte die u krijgt in een onderwerpregel van een e-mail.

Tekst: Bob Harms

Niet alleen hebt u maar 50 letters tot uw beschikking om de aandacht te trekken van uw ontvangers, maar een korte, goed uitgekiende onderwerpregel is één van de weinige garanties die u hebt dat uw kostbare e-mail niet door ‘spam-filters’ weggevaagd wordt. In deze aflevering, de eerste 5 van tien simpele regels:

1. Lees de AMIGOE
Krantenkoppen geven meestal de kern van het verhaal weer, terwijl tegelijkertijd de aandacht van de lezer wordt getrokken. Bijvoorbeeld de kop ‘Actievoerende ambtenaren leggen Kranshi plat’. De kop geeft kernachtig aan wat de kern van het verhaal is, zonder te specifiek te zijn. En zeker omdat u zo veel concurrentie hebt in de inbox van de ontvanger, moet u ervoor zorgen dat uw subjectline opvalt tussen de andere. Het krantenkopidee is een goed uitgangspunt daarbij.

2. Focus op uw doel
Het bedenken van de onderwerpregel is vaak de laatste stap bij de ontwikkeling van uw e-mailcampagne, als er nog maar weinig tijd is. Dat zou andersom moeten zijn. Als u een e-mailcampagne plant, begin dan na te denken wat er in de subjectline moet komen te staan. Dat zal u helpen te blijven focussen op uw doelstelling.

3. Benut de ‘van’-regel
De ‘van’-regel vertelt de ontvanger wie de e-mail gestuurd heeft, terwijl de onderwerpregel de ontvanger overhaalt het bericht te openen. Zorg ervoor dat deze twee elkaar aanvullen of versterken.

4. ‘Nieuws eerst’
Dat klinkt voor de hand liggend, maar het is echt belangrijk om te beginnen met de kerninformatie, zowel in uw onderwerpregel als in de e-mailcontent zelf. Waarom? Omdat u maar één kans hebt om een eerste indruk te maken. Als het om onderwerpregels gaat, geldt dat nog sterker. U hebt maximaal 50 letters om een boodschap te formuleren die de aandacht afdwingt en de ontvangers overhaalt het bericht te openen. Vervolgens hebt u twee seconden om ze over te halen de e-mail te lezen. Het is dus echt wel wat moeilijker dan het op het eerste gezicht lijkt.

5. Personaliseer
Met gepersonaliseerde onderwerpregels bent u zeker van de aandacht en actiebereidheid van uw ontvangers. Subjectlines kunt u bijvoorbeeld personaliseren op de product- of contentpreferenties van de ontvanger; hun interesses; hun aankoopverleden; hun websitebezoek of aangeklikte links; de (voor)naam van de ontvanger - dit kan heel effectief zijn, mits passend in de betreffende situatie.
Volgende week nog vijf tips om uw e-mail verzending nog aantrekkelijker en effectiever te maken. Zo moet uw onderwerpregel leidend zijn en niet misleidend.

Bob Harms is communicatie-adviseur

Boeken

Animal Firm

Er zijn veel dieren te bedenken waarmee we collega’s kunnen vergelijken. Vaak hebben deze vergelijkingen een negatieve klank, maar onderzoek heeft uitgewezen dat succesvolle organisaties in staat zijn om dierlijke eigenschappen op de juiste manier te bundelen.

In ‘Animal Firm’ worden de succesfactoren van toporganisaties gekoppeld aan dierengedrag. Tactloze olifanten, struisvogelpolitiek, domme ganzen, rattengedrag, trage slakken... ‘Animal Firm’ is de glansrijke tegenhanger van Orwells klassieker de Animal Farm.

We weten dat managementtools, zoals reorganisaties, hoge bonussen en meer checklisten mensen en organisaties niet beter laten presteren. Succes is afhankelijk van andere factoren die dieren instinctief laten zien. Op een inspirerende manier laten de auteurs zien hoe gedrag uit de dierenwereld kan worden ingezet om een high performance-organisatie te creëren.

Talrijke feiten passeren daarbij de revue. Wist u bijvoorbeeld dat ganzen in V-formatie 71 procent verder vliegen dan wanneer ze alleen zouden vliegen? En dat zebra’s, gnoes, giraffen en struisvogels op de savanne een divers, maar goed geolied team vormen? In de Animal Firm draait alles om slimmer samenwerken en beter presteren. Een manager moet te werk gaan als een olifant en een team kan het beste samenwerken zoals een groep Afrikaanse wilde honden.

De auteurs Marco Schreurs en Simon van der Veer zijn gespecialiseerd in onderzoek naar bedrijven en werkzaam voor het onderzoeksinstituut ‘Center for Organizational Performance’. Daarbij is Marco Schreurs mede-oprichter en partner van Direction Europe, een trainings- en ontwikkelingsbureau op het gebied van leiderschap en besluitvorming. Simon van der Veer is oprichter en mede-eigenaar van adviesbureau TWST dat bestuurders, managers en leidinggevenden ondersteunt in het oplossen van ‘taaie vraagstukken’.

Titel: Animal Firm
Auteur: Marco Schreurs, Simon van der Veer
Uitgever: Van Duuren Management
EAN: 9789089650450

Arbeidsrecht

Arbeidsrecht op Curaçao

De ervaring leert dat het voor een werkgever vaak lastig is om op een praktische manier om te gaan met de veelal complexe wet- en regelgeving van het op Curaçao geldende arbeidsrecht.

Tekst: William ten Veen

De wet- en regelgeving is niet opgenomen in één wet of Landsverordening maar is - om het nog lastiger te maken - verspreid over het Burgerlijk Wetboek (*Boek 7A*), diverse Landsverordeningen (bijvoorbeeld: *Landsverordening Beëindiging Arbeidsovereenkomst, Landsverordening Cessantia, Landsverordening Collectieve Arbeidsovereenkomst*), besluiten (bijvoorbeeld: *Horecabesluit, Arbeidsbesluit Hotels, Restaurants en Casino's 2000*), regelingen (*Arbeidsregeling 2000, Vakantieregeling 1949*) en verdragen (*Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten*). Of u als werkgever nu te maken heeft met een reorganisatie, een ontslag op staande voet, een langdurig zieke werknemer, een werknemer die voortdurend te laat komt of ontslag wegens disfunctioneren, het is op zijn zachtst gezegd handig om het zogeheten ontslagdossier op orde te hebben. Bij herhaling maak ik in de praktijk mee dat een werknemer volgens de werkgever al langere tijd niet op het gewenste niveau functioneert zonder dat daarvan iets op papier staat. Sterker nog, ik maak ook mee dat de werknemer bij herhaling als 'goed' wordt beoordeeld tijdens een functioneringsgesprek, terwijl de werknemer eigenlijk niet voldoet volgens de werkgever. Aan mij als advocaat dan de 'dankbare' taak om de rechter uit te leggen dat de goede beoordeling was bedoeld om de werknemer een positieve impuls te geven zijn functioneren te verbeteren en dat men het bijvoorbeeld zielig vindt om de werknemer aan te geven dat hij disfunctioneert.

Het ontslagrecht op Curaçao is niet eenvoudig te doorgronden. Wanneer is een zaak 'ontslagrijp'? Hoeveel mondelinge/schriftelijke waarschuwingen moeten aan een werknemer worden gegeven voordat hij kan worden ontslagen? De werknemer is voor de zoveelste keer te laat op kantoor, kan hij dan op staande voet worden ontslagen? Hoe pak je het aan om een arbeidsovereenkomst met wederzijds goedvinden te beëindigen? De werkgever vindt dat de werknemer te veel op vakantie gaat dit jaar - ondanks dat hij genoeg vakantiedagen heeft - kan hij hier iets tegen doen? Zomaar een willekeurige greep uit de vele vragen die ik wekelijks binnenkrijg. U mag van een advocaat (gespecialiseerd in het arbeidsrecht) verwachten dat hij u bedient met heldere adviezen en een concrete inschatting van kansen, risico's en kosten. Daarnaast is het altijd handig om praktische tips en aanwijzingen te krijgen om een ontslagkwestie zo snel en soepel mogelijk te laten verlopen. Hier geldt (wellicht) het spreekwoord 'goedkoop is (vaak) duurkoop'. Durf kritisch te zijn en stel eisen richting uw advocaat, u heeft daar recht op!

De meeste ontslagzaken worden uiteindelijk opgelost doordat de werkgever en de werknemer, meestal bijgestaan door een eigen juridisch adviseur, een minnelijke regeling treffen. Tijdens de onderhandelingen omtrent de beëindiging van een arbeidsovereenkomst van een werknemer is het van belang dat u als werkgever precies weet wat uw eigen rechtspositie is en hoe sterk de zaak is. Welke bepalingen moet u vooral niet vergeten als er een beëindigingsovereenkomst wordt opgesteld? Jammer genoeg maak ik te vaak mee dat een werkgever zelf denkt te weten hoe een en ander werkt en bijvoorbeeld een uitstaande lening vergeet te verrekenen aan het einde van de arbeidsovereenkomst, terwijl er finale kwijting over en weer is verleend. Denk derhalve niet te snel dat u als werkgever het arbeidsrecht in al zijn details beheerst. Het inschakelen van een juridisch adviseur kan u behoeden voor valkuilen. Voorkomen is vaak beter dan genezen, ook vanuit financieel oogpunt.

William ten Veen is advocaat en partner bij Certa Legal Attorneys Caribbean.
tenveen@certalegal.com

Mens & Werk

Druk, druk en nog eens druk

Veel mensen hebben het druk. Je hoort het overal. 'Ik heb het heel druk, ik kom niet eens aan mijn gewone werk toe'. Wat doe je dan de hele dag als je niet eens aan je gewone werk toekomt? Waar ben je mee bezig? Doe je werk dat niet bij jouw taken hoort? En ben je druk omdat je gewoon de hele dag bezig bent of heb je het 'te' druk, waarbij je je opgejaagd voelt? Te druk voelen is niet goed voor de gezondheid en leidt tot mindere prestaties. Het lijkt zo langzamerhand dat 'druk zijn' een norm is geworden.

Tekst: Judice Ledeboer

Eigenlijk betekent 'ik heb het druk' niet wat het is. Het merendeel van de mensen accepteert het antwoord als vanzelfsprekend. Het lijkt echter een stopwoordje te zijn geworden voor mensen die eigenlijk niet aan tijdsmanagement kunnen doen en/of geen zin hebben in bepaalde zaken ('ik heb het druk' is dan altijd een goed excuus).

Toch zijn er ook mensen die het werkelijk heel druk hebben, maar dan zou je eerder moeten zeggen dat deze mensen veel te doen hebben. Ze kunnen echter omgaan met al hun verantwoordelijkheden en werkzaamheden. Ze weten daar balans in te brengen en juist deze mensen hebben ook nog altijd ruimte voor onverwachte zaken die aandacht nodig hebben. Dit zijn de goede organisatoren, leidinggevenden en managers. Zij laten zich niet klem zetten door 'de druk' van het werk. Ze hebben het niet druk. Ze hebben veel te doen en daar zit het grote verschil. Veel te doen hebben is 'lekker druk'. Het geeft een goed gevoel. Het geeft aan dat er voldoende te doen is, maar niet dat men zich onder druk gezet voelt. Het antwoord op 'hoe gaat het' zou dan moeten zijn 'het gaat goed, ik heb veel te doen'.

Heel belangrijk om niet het gevoel te krijgen dat men het (te) druk heeft is het zelf managen van de gemoedstoestand. Dit vraagt een bepaalde vorm van discipline, men moet prioriteiten kunnen stellen en 'nee' kunnen zeggen.

Gevolgen van 'druk' hebben zijn aandachtsverlies en mensen krijgen er een 'kort lontje' van. Dit betekent dat er niet veel ruimte is voor begrip en empathie naar de ander en dat de persoon die het druk heeft snel kan uitvallen en geïrriteerd kan raken. Er wordt te heftig gereageerd op prikkels uit de omgeving, want de emmer is te vol. Er is geen ruimte meer. De persoon die het te druk heeft heeft teveel in het hoofd, voelt zich misschien opgejaagd omdat er deadlines zijn of dat er andere prestaties verwacht worden. Meestal laten mensen zich leiden door dit opgejaagde gevoel en dit kan tot spanning leiden met als eerste signaal een te hoge bloeddruk. Dit verschijnsel komt op Curaçao heel veel voor en dit heeft veel gevolgen voor werkgever en werknemer, want er is daardoor veel ziekteverzuim en dat kost geld. Werknemers blijven ziek thuis, waardoor collega's het werk moeten overnemen en dan raken die ook weer in de stress omdat ze 'niet aan hun eigen werk toekomen'. En zo is de cirkel rond. Men heeft te veel te doen, er is geen overzicht meer en zo gaat men van een leven waarin men veel te doen heeft naar een druk leven.

Hoe komt het nou dat zoveel mensen gebrek hebben aan overzicht van hun werkzaamheden? Dit komt mede door het feit dat men het moeilijk vindt om aan langetermijnplanning te doen. Veel onzekerheden in het bestaan leiden tot kortetermijndenken. Men is allang blij als men de maand zonder al te veel financiële zorgen doorkomt, dat de huur betaald kan worden en dat er te eten is. Overzicht creëren is dan ook een eerste stap in het terugdringen van het gevoel het te druk te hebben. Een eenvoudig lijstje maken met zaken die men moet doen kan dikwijls al helpen.

En dan prioriteiten stellen. Wat is belangrijk? Wat is het belangrijkste? Vaak zijn mensen zich daar niet bewust van en doen ze wat ze leuk vinden. Heel logisch,

maar zaken die niet leuk zijn kunnen wel degelijk een prioriteit hebben en als men die negeert komen er problemen. Daarbij willen mensen te veel. Men wil èn een relatie, èn kinderen, èn een leuke baan, èn twee keer per jaar met vakantie, èn een goed sociaal leven, èn een eigen huis, èn een nieuwe auto, èn een verbouwing. Er zullen echter keuzes gemaakt moeten worden wat echt belangrijk is. We kunnen niet alles tegelijk en we kunnen ook niet alles tegelijk hebben.

Druk, druk, druk. Het is iets van deze tijd. Zelfs op Curaçao hebben veel mensen het te druk om e-mails te beantwoorden, om terug te bellen, om af te bellen, om aandacht te geven aan zaken die er toe doen, waar mensen op wachten, waar beslissingen genomen moeten worden enzovoort.

Om het gevoel van 'ik heb het druk' weg te halen is zelfreflectie nodig. Het begint met prioriteiten te stellen en om te onderzoeken waar je volmondig 'ja' tegen zegt en tegen de rest zeg je 'nee'. En dat schijnt nu juist zo moeilijk te zijn voor mensen die het altijd te druk hebben.

Over management

Over organiseren, ondernemen, managen en leidinggeven

Het begin van Total Quality Management

Tot slot van de beschrijvingen van het werk van Deming, Juran en Feigenbaum vanaf aflevering 13 van deze serie nog enkele laatste opmerkingen.

Tekst: Jan de Ruijter

De bijdragen van bovengenoemden zijn van historisch belang omdat zij niet alleen hebben bijgedragen aan alles wat we tegenwoordig afweten van kwaliteit, maar bovenal omdat het nastreven van kwaliteit, het langetermijndenken heeft gestimuleerd. Dat werd uiteindelijk de grondslag voor het Rijnlands model, het sociaal, economisch en politiek model van bijna alle Europese landen dat zich zo terecht helemaal afzet tegen het betreurenswaardige Amerikaanse kortetermijndenken dat zoveel sociale en economische schade heeft aangericht waaronder ook de huidige nog steeds voortdurende financiële crisis.

- Hun bijdragen hebben een permanente beweging naar kwaliteitsstreven ingezet, een weg die nooit meer verlaten zal mogen worden. Alleen het uitermate dogmatische van dr. Deming kan tegen hem gebruikt worden. Alles moest 100 procent op zijn manier of het was gedoemd te mislukken. Uiteindelijk wordt de stelling van Juran meer gewaardeerd, alles kan geleidelijk aan verbeterd worden.

Daarnaast zijn Demings veertien punten, hoe belangrijk deze ook zijn, tegenwoordig lang niet voldoende om het een volledige managementtheorie en -systeem te noemen. Daar komt tegenwoordig meer bij kijken en in toekomstige artikelen zal zo'n complete managementtheorie uitgewerkt worden.

- Japans eigen kwaliteitsexpert prof. Kaoru Ishikawa maakt onder meer de navolgende opmerkingen over de internationale toepassing van companywide quality control. Het duurt zeker drie tot vijf jaar om total quality control succesvol te implementeren. Ook parttime employees en affiliated companies bijvoorbeeld concessionaires, distributeurs en subcontractors, moeten daarbij betrokken worden. Het succes hangt niet af van al dan niet goede employees, maar van de betrokkenheid en de stimulerende werking van het management. De implementatie lukt sneller en beter daar waar de regering van een land achter een algemeen kwaliteitsstreven staat of het verplicht stelt. Quality control circles zijn een absoluut noodzakelijk onderdeel van TQC om tot participatie van alle medewerkers te komen net zoals quality assurance, het van tevoren inbouwen van kwaliteit in de ontwerpfase van een product. De grootste problemen liggen vaak bij het middenkader dat vaak bang is bevoegdheden te verliezen. Kwaliteit mag nooit het werkterrein zijn van één specialist of trainer; het is het werkterrein van allen die bij een onderneming betrokken zijn, met afdelings- of sectiehoofden als facilitators. Bedrijven moeten af van het robotisme van Taylor en veel aandacht schenken aan menselijkheid, erkenning, zinvol werk, persoonlijke groei, educatie en training. Net als Deming heeft ook Ishikawa een hoger doel voor ogen bij een onderneming; naar zijn mening is het werkelijke doel het bereiken van menselijk geluk door middel van company-wide quality control.

Terugkijkend hebben we gezien hoe quality by inspection, het eeuwenoude inspectiesysteem van nakijken, meten, controleren, testen aan het eind van een productieproces om te voorkomen dat defecte goederen de fabriek verlaten, toegepast werd tot aan de industriële revolutie. Pas rond 1920 werd dit systeem uitgebreid tot Quality Control, waarbij problemen tijdig ontdekt en opgelost moesten worden door daarvoor opgeleide inspecteurs tijdens de fabricageprocessen. Walter Shewhart voegde daar Statistical Process Control aan toe met het gebruik van grafische control charts en rond 1950 ontwikkelde zich dat in Japan tot het Total Quality Control van Deming, Juran en Feigenbaum. Kwaliteit werd het centrale punt voor iedereen in alle afdelingen van een onderneming. Ondertussen veranderde onze interpretatie van het woord kwaliteit. Gedurende de industriële revolutie betekende dat het leveren van goederen die voldoen aan fabrieksspecificaties. Als een product maar voldoet aan de productspecificaties is het een goed product. Pas langzamerhand kwam men tot het begrip dat goederen en diensten allereerst moeten voldoen aan behoeften en wensen van consumenten en dat de consument bepaalt of goederen en diensten van kwaliteit zijn. Daarbij wordt ook de afwezigheid van fouten en gebreken van goederen en diensten beoordeeld zoals constant snelle dienstverlening en tegenwoordig worden ook de zogenoemde product features meebeoordeeld zoals in een hotelkamer bijvoorbeeld de toegang tot het internet, express check-out service, een jacuzzi of steam shower, een espresso-apparaat, flat screen tv en een dvd player.

De term Total Quality Management ontstond als de uitbreiding van het Japanse Total Quality Control (het inbouwen van kwaliteit in goederen en diensten en het produceren van goederen volgens vaste kwaliteitsnormen) tot de manier van het managen van mensen en processen die goederen en diensten afleveren die altijd aan de verwachtingen van de consument voldoen en die zelfs overtreffen. Het ontwikkelde zich in Amerika na 1980 en was aanvankelijk een verzamelnaam voor de diverse strategieën, programma's en initiatieven die daar, in navolging van het Japanse succes met Total Quality Control, in praktijk werden gebracht en dat later verder uitvloeide in de hedendaagse modellen van Business Excellence.

De belangstelling voor en het nastreven van kwaliteit in Amerika ontstond in 1982 na de publicatie van 'In Search of Excellence' door Tom Peters en Robert Waterman, beiden consultants bij McKinsey. Het werd een van de meest gelezen en succesvolle zakelijke boeken ooit gepubliceerd. Het schudde Amerika en de Westerse wereld goed wakker. Nog zonder vaste definitie was TQM gericht op de verbetering van kwaliteit en altijd gebaseerd op klantgerichtheid, de betrokkenheid van alle medewerkers, continuous improvement en de integratie van kwaliteit in alle aspecten van de organisatie. Pas in 1987 ontstaat een vaste definitie van TQM door de Malcolm Baldrige National Improvement Act, een initiatief van de Amerikaanse regering om tot verbetering te komen van Amerikaanse producten waarmee effectief geconcurreerd kon worden op de internationale markten. De vaststelling van kwaliteitsnormen moest Amerikaanse organisaties helpen producten van wereldklasse te produceren.

(Wordt vervolgd)

Jan G. de Ruijter is bedrijfsconsultant op Aruba.
Reacties: j.deruijter@yahoo.com

Economie

‘Braindrain treft Portugal’

Door de economische crisis in Portugal pakken duizenden jongeren hun biezen. De belangrijkste bestemmingen zijn voormalige kolonies, waarbij Brazilië de lijst aanvoert.

De emigranten zijn vooral jonge hoogopgeleiden of technici die in eigen land geen kansen meer zien voor persoonlijke of professionele ontwikkeling. Velen worden aangetrokken door de optimistische verhalen uit Brazilië, die in sterk contrast staan met de desillusie en het fatalisme in Portugal.

De enorme investering die het land in de voorbije twee decennia heeft gedaan op het vlak van onderwijs, lijkt weg te vloeien naar Brazilië - en in mindere mate naar andere voormalige kolonies van Portugal in Afrika en Azië. Voor minder geschoolde migranten als vrachtwagenbestuurders, bouwvakkers en elektriciens is Angola het beloofde land. Olie en diamant hebben van het Afrikaanse land een van de snelst groeiende economieën ter wereld gemaakt.

Ook Macau, een voormalige Portugese enclave op de zuidelijke kust van China, lonkt naar de Portugese slachtoffers van de crisis. In het Las Vegas van Azië is toerisme een boomende sector. Er is een aantal Portugese bedrijven gevestigd dat Portugese investeerders toegang verschaft tot China.

Geen buitenlanders
Maar vooral in Brazilië voelen Portugezen zich op cultureel vlak thuis. “Het is alsof je Portugal verlaat zonder echt naar het buitenland te gaan”, verklaart Mafalda Assenção, die met haar diploma menswetenschappen van de Universiteit van Lissabon de oceaan wil oversteken. De gemeenschappelijke taal en een bruisende Portugese gemeenschap in Brazilië zijn een belangrijke troef voor economische vluchtelingen.

EU-burgers mogen drie maanden zonder visum verblijven in Brazilië. Veel Portugezen die naar het Zuid-Amerikaanse land trekken, maken gebruik van die optie, meldt de krant Público. Ze vinden er illegaal werk want de procedure om een verblijfadres aan te vragen, is ingewikkeld. Meestal vallen ze niet op tussen een bevolking die hen niet als buitenlanders ziet. Pedro Góis, onderzoeker aan de Portugese Universiteit van Coimbra, spreekt van een derde categorie. “Je hebt Brazilianen, buitenlanders en Portugezen.”

De Portugezen die in de voorbije vijf jaar naar Brazilië verhuisden, verschillen van de grote emigratiegolven in de jaren 50 en 60, toen vooral laaggeschoolden naar het Zuid-Amerikaanse land uitweken. “Bij de hoogopgeleide emigranten heb je twee groepen: de ingenieurs en zij die recent een master of doctoraat hebben behaald en die een academische carrière willen starten in Brazilië”, schrijft de Braziliaanse academicus José Sacchetta Mendes in zijn boek Laços de Sangue (Bloedbanden) over Portugese immigranten in Brazilië.

Nepotisme
Góis merkt op dat er een nood is aan mensen met een doctorsgraad die Brazilië niet snel genoeg kan invullen, terwijl een diploma uit Europa nog steeds prestigieus is. “In feite voeren we momenteel meer hooggeschoolde werkkrachten uit dan bij de vorige emigratiegolven, omdat de Portugese bevolking beter opgeleid is.”

Fernando Castro, winkelier in een voorstad van Lissabon, stuurde zijn 22-jarige zoon João naar Rio de Janeiro om zijn studie tandheelkunde af te maken. “In Portugal wordt men niet meer naar waarde geschat, er is geen toekomst meer in dit land. Portugese politici beknotten het onderwijs en de creativiteit. Het enige dat werkt hier, is nepotisme.”

Assenção is het eens met hem. “Er is een leger van werklozen die de moeite hebben gedaan om een universitair diploma te behalen dat uiteindelijk nutteloos blijkt in dit land waar het alleen belangrijk is de juiste mensen te kennen.”

Advertorial

BYD F0:
Economisch in elk opzicht!

Sinds begin dit jaar heeft Garage Cordia het automerk BYD toegevoegd aan haar merkenpalet. Maar liefst vier zeer concurrerende, zeer compleet uitgevoerde BYD-modellen, beginnend met de F0, een compacte 5-deurs Hatchback. Daarnaast zijn daar de F3-R een mid-size 5-deurs Hatchback en de F3 4-deurs Sedan als mid-size middenklassers. De vierde is de F6, een zeer luxe full size 4-deurs sedan.

We belichten de BYD F0 met zijn bijzonder lage prijs van Naf 20.930,- Excl. OB, die je echt doet verbazen als je merkt wat deze economische hatchback allemaal te bieden heeft: stuurbekrachtiging, elektrisch bedienbare ramen voor, centrale deurvergrendeling, airconditioning, ABS, Dual Airbags, lichtmetalen velgen, autoalarm en dat alles met 2 jaar of 60.000 km fabrieksgarantie.

De F0 is voorzien van een moderne 1.0 liter 3 cilinder 12 kleppen benzinemotor met multi point elektronische injectie. Met een vermogen van 50kw en een koppel van 90Nm bij 4000-4500 toeren, wordt een pittige rijstijl mogelijk gemaakt en toch is hij heel erg zuinig. Dus goed voor de portemonnee! En dat is wel zo prettig, want het leven is immers al duur genoeg.

Curaçao zit vol verrassingen. Daarom zijn we er ook zo dol op. Maar in het verkeer moet je goed opletten. Het is dus goed om te weten dat de uitgebreide veiligheidsvoorzieningen van de F0 je beschermen tegen de gevaren op straat.

Bij Garage Cordia ben je altijd welkom voor een proefrit. Zien en rijden doet je beseffen dat de BYD F0 een heel goede keuze is. Probeer ‘m snel!

F0

Garage Cordia is gevestigd aan de Kaya Jacob Posner 39 te Zeelandia.
Tel. (+5999) 461-5644
email: info@garagecordia.com

GARAGE CORDIA BV

MKB

Klanttevredenheid

In deze column, die tevens te lezen is op www.mkbadviescuracao.com, schrijft Simone de Brabander, consultant en eigenaar van BridgeGaps BV, een strategisch marketing- en communicatiebedrijf, over klanttevredenheid en het belang van evaluatie.

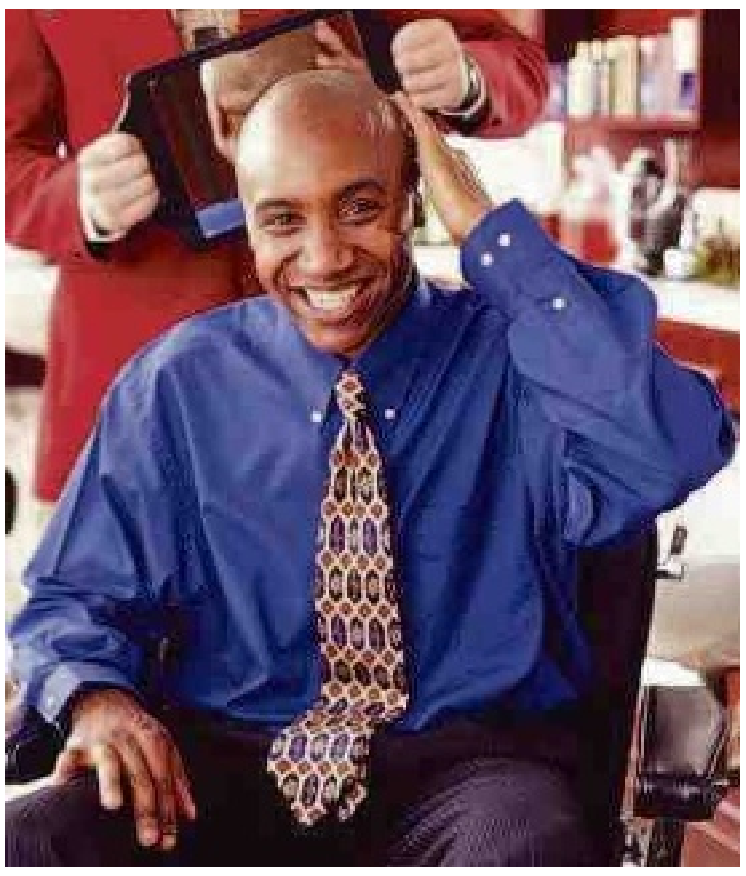

Tekst: Simone de Brabander

Probleemstelling: Je weet niet hoe je klanten denken over je dienstverlening: doe je het wel goed, of kan het beter? Op welke manieren kan je daarachter komen?

Je hebt net een opdracht afgerond bij een klant en hoopt natuurlijk dat hij spontaan gaat vertellen dat hij zeer tevreden is. Want jij bent trots op het werk dat je geleverd hebt; je hebt een project vakkundig gemanaged, een moeilijke interimklus succesvol afgerond, of een website gebouwd waarmee je heel tevreden bent. Welke ondernemer wil dan niet horen dat hij zijn werk goed heeft gedaan?

Gepieker
De meeste klanten zijn niet zo spontaan, velen zeggen helemaal niks, of melden hooguit dat je ‘prima’ werk hebt afgeleverd. Op Curaçao zeggen klanten over het algemeen niet snel of ze tevreden of ontevreden zijn, zelfs al heb je boven verwachting gepresteerd. Je blijft daarmee in het ongewisse. Als de klant niets zegt, dan kan dat wel eens tot gepieker leiden. Dan vraag je jezelf af: is mijn klant wel echt tevreden of zegt hij niets tegen me omdat hij het toch anders wilde hebben? Heb ik wel aan zijn verwachtingen voldaan?

Evaluatie
Wat kun je doen om er achter te komen wat de klant van je werk vond? Als je bijvoorbeeld trainingen of workshops geeft, dan is het gebruikelijk om achteraf evaluatieformulieren uit te delen. Daarop vraag je wat je klanten goed vonden gaan en welke verbeterpunten ze aan je mee willen geven. Ook als fotograaf of tekstschrijver kun je achteraf een evaluatieformulier sturen, waarop je vraagt naar de mening van de klant over jouw werk.

Maar als je net zoals ik consultant bent, dan is het beter om een persoonlijke afspraak met de klant te maken om gezamenlijk je dienst of product te evalueren. In dat gesprek kun je, door het stellen van de juiste (open) vragen, de klant zijn mening laten geven over jouw werk.

Onze ervaring is dat klanten zo’n evaluatiegesprek meestal zeer op prijs stellen. Wij praten dan overigens uitsluitend over de mate van tevredenheid over ons werk. En als er een punt is waarover ze niet tevreden zijn, dan willen we dat de klant dat vertelt, zodat we daaraan kunnen werken.

Kritiek
Je komt tijdens de evaluatie te weten wat de klant goed vindt aan je werk en ook welke verbeterpunten hij ziet. Kritische feedback kan dus onderdeel uitmaken van zo’n gesprek. Dat is niet altijd prettig om te horen, maar dat is wel een belangrijk onderdeel van een evaluatie.

Want stel dat je geen vragen aan de klant had gesteld over je dienstverlening of product, dan zou je jezelf nog steeds afvragen hoe de klant over je werk denkt. Bovendien heeft het vragen van feedback nog meer voordelen:

• Je creëert de kans je werk te verbeteren;
• Je hebt een mogelijkheid voor een contactmoment met je klant in de vorm van een uitgebreid gesprek;
• Stel dat er kritische opmerkingen gemaakt worden, dan kun je daarop direct reageren, vanuit jouw perspectief, zonder in de verdediging te gaan;
• Op een goede manier vragen om feedback, wordt als positief ervaren door de klant. Je laat een goede indruk achter en wellicht komt daar direct of indirect weer een nieuwe opdracht uit.

Omgaan met feedback
Er zijn maar weinig mensen die van nature goed om kunnen gaan met feedback. Het is altijd raadzaam om feedback op een opbouwende manier in ontvangst te nemen en iedereen kan dat leren.

En wie weet word je nog verrast met een prachtig testimonial dat je kunt gebruiken voor je website of op LinkedIn. Dus vraag om de mening van je klant over jouw dienstverlening of product, ook al ben je dat niet gewend. Oefening baart kunst. En, er is altijd een win-win situatie. Jij wordt er wijzer van en, indien je de feedback gebruikt ter verbetering van je dienst of product, heeft de klant hier ook baat bij.

MKB Advies Curaçao (www.mkbadviescuracao.com) is een initiatief van het ministerie van Economische Ontwikkeling en InnovatieCentrum Curaçao (ICC). Het is een online platform voor en door ondernemers. Op MKB Advies Curaçao wordt kennis van professionals gedeeld in ruil voor exposure en promotie van hun bedrijf. Heeft u vragen over deze column, of wilt u meer weten over MKB Advies Curaçao, neem dan contact op met InnovatieCentrum Curaçao, via info@icc.an of +(599 9) 737 1360.

MKB ADVIES CURACAO

‘Providenciales echte top’

Het kleine Caribische eiland Providenciales is de beste strandbestemming ter wereld in 2011. Dat zegt de reiswebsite Trip Advisor naar aanleiding van een verkiezing onder de sitebezoekers. Providenciales maakt deel uit van de Turks & Caicoseilanden, die vlakbij de Bahama’s liggen. Vooral vanwege de poederwitte stranden, de rustige zee en het koraalrif wordt de bestemming aangeprezen door families, snorkelaars en duikers.

Tekst en foto’s: Marius Bremmer

Het uitgestrekte koraalrif noemt Trip Advisor uniek en ook de turquoise kleur van de zee rond Providenciales wordt opmerkelijk genoemd. In Smith’s Reef is zelfs een hele onderwaterroute voor duikers uitgezet, compleet met wegwijzers en beschrijvingen onder water van wat er allemaal te zien valt. Providenciales is met 22.000 inwoners op krap 100 vierkante kilometer het dichtstbevolkte eiland van de veertig eilanden en eilandjes die samen de Turks & Caicoseilanden vormen. Regionaal vliegverkeer is er vooral op Jamaica, maar ook grote Amerikaanse luchtvaartmaatschappijen zoals American Airlines en Delta doen Providenciales aan vanuit Miami en Atlanta. British Airlines vliegt de Britse Kroonkolonie rechtstreeks aan vanuit Londen. In de aankomsthal op het vliegveld van de voormalige kolonie kijkt koningin Elisabeth de bezoekers dan ook streng aan.

Al in 1492, op zijn eerste reis, doet de Spaanse ontdekker Columbus de eilanden aan. Daarna volgt Ponce de Léon, de Spanjaard die bekend wordt als de veroveraar van Florida. De Spanjaarden treffen er een handvol Carib-indianen aan. Fransen wippen wel eens over vanuit hun nabijgelegen kolonie Haïti en in latere eeuwen maken piraten er vanuit hun schuilplaatsen de kusten onveilig, de Pirates of the Caribbean. Spaarzame Europese kolonisten verdienen er vervolgens onder barre omstandigheden - net als op veel andere plaatsen in het Caribische gebied - de kost met het winnen van zout. Soms pakken pioniers er de landbouw op, zoals de teelt van katoen. Omdat indianen niet bestand blijken tegen zware arbeid op plantages, voeren Britse kolonisten slaven in uit Afrika. Door het grillige klimaat, dat vooral in hitte en droogte uitblinkt, vervliegt steeds alle hoop op winst en dutten de eilanden in.

De Britten bleven uiteindelijk en bestuurden de eilanden samen met Jamaica. Toen deze kolonie in 1962 onafhankelijk werd, verkozen de bewoners van de Turks & Caicoseilanden om als Britse Kroonkolonie los van Jamaica door te gaan. Pas in 1966 rijdt er voor het eerst een auto, uiteraard op de linker weghelft.

Heel opmerkelijk is de band tussen Turks & Caicos en Canada. Al in 1917 stelde de Canadese minister-president Turks & Caicos voor zich bij Canada aan te sluiten. Helaas stak zijn Britse collega daar een stokje voor. In 1974 haalde een Canadees wetsvoorstel om de eilanden bij Canada te voegen onvoldoende stemmen in het Huis van Afgevaardigden. In 1982 kwamen de avances van de kant van de rond de 20.000 inwoners van Turks & Caicos, maar had Canada haar hoofd even bij andere zaken.

In 2004 nog nam de wetgevende vergadering van de provincie Nova Scotia een motie aan, die uitspraak dat bij een vereniging van beide landen Turks & Caicos bij Nova Scotia gevoegd moet worden.

Vroeger won men er wel zout en soms pakten pioniers op de gortdroge eilanden de landbouw op, zoals de teelt van katoen. Het duurde daarna echter nooit lang voor er weer een verwoestende hurricane over het gebied trok en kaalgeschoren koraaleilanden in zijn spoor achter zich liet. Op Providenciales, het dichtstbevolkte van de pakweg 40 eilanden in dit land, is dan ook geen historische charme van karakteristieke dorpjes, oude molens of plantagewoningen.

‘Club Med’ startte er het eerste all inclusive resort aan het parelwitte strand van Grace Bay, maar is al lang niet meer de enige. Bezoekers komen er dus uitsluitend voor de fraaie stranden en de azuurblauwe zee, de onderwaterwereld van het schitterende rif en de rust in de resorts.

Een deel van de bevolking leeft van de visserij.

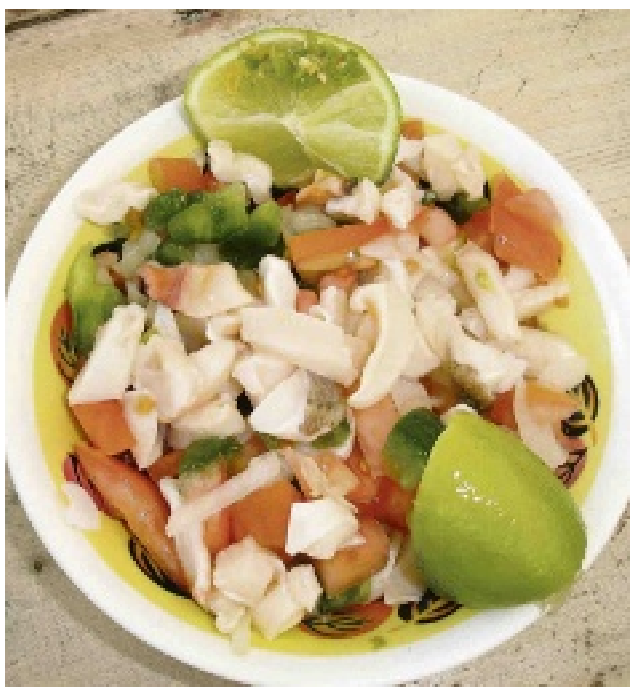

Restaurants op Providenciales staan bekend om hun heerlijke conchsalades.

Een onwaarschijnlijk blauwe zee, poederwitte stranden: een mooie familiebestemming.

Conch (karkó) is hier nog in overvloed.

In de resorts worden net als elders in de regio Amerikaanse gasten beziggehouden door animatieteams.

In een Britse Kroonkolonie misstaat een Rolls Royce niet.

Er werd vroeger wel zout gewonnen en soms pakten pioniers op de gortdroge eilanden de landbouw op, zoals de teelt van katoen.